

## สังฆรัตนะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์ในโอกาสครบรอบวันมรณภาพองค์หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๘

ณ วัดป่าภูกิริยาศรีปฏิบัติธรรม ต.คลองควาย อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

วันนี้เราจะมาระลึกถึงหลวงปู่ของเราะ วันนี้เรามาระลึกถึง เพราะวันนี้เป็นวันมรณภาพ หลวง-ปู่ของเราเป็นสังฆรัตนะ เราจะระลึกถึงสังฆรัตนะของเรา ในมงคล ๓๘ ประการบอกว่าการได้เห็นสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง แต่พวกเราลูกศิษย์ลูกหาได้เห็นสมณะด้วย ได้อุปัฏฐากสมณะด้วย เราเป็นคฤหัสถ์เราได้เคยถวายอาหาร เราได้เคยอุปัฏฐากหลวงปู่ของเรา เราเป็นพระ เราได้เคยสรนน้ำ เราได้เคยอุปัฏฐากหลวงปู่ของเรา หลวงปู่ของเราเป็นสังฆรัตนะ ในเมื่อเป็นสังฆรัตนะ ในมงคล ๓๘ ประการ แม้แต่การได้เห็นก็เป็นมงคล แต่เราได้จับ เราได้ลูบคลำ เราได้การบอกกล่าว เราได้การชี้แนะ ชี้แนะให้เราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม

ถ้าเราเป็นชาวโลกเราก็จะมองไปแต่หน้าที่การงาน การทำประกอบสัมมาอาชีพะเราประสบความสำเร็จ อันนั้นเป็นเรื่องของโลก แต่ไม่มีใครชี้แนะเข้ามาถึงหัวใจของเรา ในเมื่อเรามีความทุกข์ เรามีความอัดอั้นตันใจ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ในเมื่อมีกิเลสอยู่ในหัวใจ ในหัวใจว่าเหว่ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหนมันก็เป็นการว่าเหว่

นี่เป็นสังฆรัตนะ เห็นไหม รัตนะคือแก้วสารพัดนึก สิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึกมี พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นรัตนะใช่ไหม เป็นพระรัตนตรัย สิ่งนี้เป็นคุณสมบัติของเราใจ แต่ของเรา นี่เราศึกษาธรรมกัน เราศึกษาขนาดไหนมันก็เหมือนกับทะเลหลวง ถ้าในทะเลหลวงนั้น เราลงไปทะเล เรามีเรือของเราลำหนึ่งลอยอยู่กลางทะเล เห็นไหม นี่วิญญูะ การดำรงชีวิตของเราในปัจจุบันนี้เราอยู่ที่ท่ามกลางทะเลหลวง เราจะไปทางไหนเราก็ไม่เข้าใจ เพราะเราไม่รู้ตำแหน่งที่อยู่ของเรือว่าอยู่ที่ไหน แล้วเราก็นอนอยู่ในอ่างนั้น เห็นไหม

แต่เพราะมีสังฆรัตนะ เพราะมีครูบาอาจารย์ของเราเป็นหางเสือ หางเสือนั้นจะทำให้เรื่อนั้นเข้าหาฝั่ง สิ่งที่จะเข้าหาฝั่ง เห็นไหม เราศึกษาตำรามากันพอสมควร เราศึกษามาว่า เรารู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกันทั้งหมดเลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม เป็นธรรมและวินัย ในปัจจุบันนี้ กิ่งพุทธกาล ศาสนาเจริญรุ่งเรืองอีกหนหนึ่ง ปัจจุบันนี้ ศาสนาเจริญรุ่งเรือง เจริญรุ่งเรืองเพราะใคร เจริญรุ่งเรือง เห็นไหม

ในทะเล น้ำทะเลนั้นมีสารพิษ เขาเลี้ยงสัตว์น้ำกัน ถ้าน้ำทะเลนั้นมีสารพิษ สัตว์น้ำก็ดำรงชีวิตไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน ธรรมและวินัยเป็นอันหนึ่ง แต่สัตว์ในทะเลนั้นจะไม่ยอมเชื่อฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง สัตว์ทะเลก็ทำลายกันอยู่ในทะเลนั้น เห็นไหม เหมือนกับที่เราเป็นบริษัท ๔ แต่เราอยู่ในศาสนา อยู่เหมือนกับอาศัยศาสนานั้น แต่เราไม่เข้าใจ แล้วเราไม่ยอมรับสัจจะความจริงอันนั้น

พระจอมเกล้าฯ ถึงมาพยายามฟื้นฟูศาสนาไป พยายามทำให้น้ำนั้นสะอาด ทำให้น้ำนั้นไม่มีสารพิษ เห็นไหม ฟื้นฟูขึ้นมา แล้วองค์หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์มาคั่นคว่าอย่างนี้ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ได้หางเสือมาจากไหน? ได้หางเสือมาจากที่ท่านได้พยายามสร้างสมบุญญานุการของท่านมา ท่านสร้างบุญญานุการนะ เพราะหลวงปู่มั่นท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ เห็นไหม ท่านปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านปรารถนาของท่านมา ท่านมีจิตนิสัย การคั่นคว่าของท่าน เห็นไหม

คุณ คุณอย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ออกแสวงหาอยู่ ๖ ปี นี้ขนาดบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดนั้นนะ หลวงปู่มั่นท่านก็สร้างปรารถนาของท่านมาเหมือนกัน แต่ขณะที่ท่านมาพลิกของท่านไป มาพลิกของท่านอย่างนั้นถึงจะเป็นหางเสือของพวกเรา สังฆรัตนะของหลวงปู่เรา สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติมา ปฏิบัติมากับใคร ในเมื่อการประพฤติปฏิบัติมาของตัว ก็ต้องค้นหาของตัวเองไป ค้นหาหาของตัวเอง แต่ค้นหาหาขนาดไหน ถ้ามันมีผู้ชี้แนะ มีหางเสือนะ เรื่อนั้นจะแล่นเข้าฝั่ง

ถ้าไม่มีหางเสือนะ เรื่อนั้นจะแล่นอยู่ในกลางทะเลนั้น แล้วก็วนเวียนอยู่ในกลางทะเลนั้น ถ้าอยู่ในกลางทะเลนั้น เห็นไหม สิ่งนั้นมันก็เป็นผลของการเกิดและการตายในวัฏฏะนะ เราประพฤติปฏิบัติมันเป็นความมั่นหมายของเราว่าเราประพฤติปฏิบัติ แต่ผลที่เกิดขึ้นมามันจะสม

ความปรารถนาของเราใหม่ ถ้าไม่สมความปรารถนา มันไปสมความปรารถนาของใครล่ะ? มันไปสมความปรารถนาของกิเลสไง กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจนี้ สิ่งนี้มันสมความปรารถนา เพราะว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะพ้นออกไปจากกรงของพญามัจจุราช เห็นไหม สิ่งที่เป็นพญามัจจุราช พญามาร สิ่งนี้ควบคุมสัตว์โลกอยู่ในวัฏฏะนี้ เขาเป็นเจ้าของอำนาจ แล้วมันอยู่ที่ไหนล่ะ?...

พญามารนี่มีอยู่แล้วในจิตปฏิสนธิ! ไม่ใช่วิญญูณที่เราคิดกันว่า จิตเป็นสภาวะความรู้ที่หรรอก จิตที่เป็นสภาวะรับรู้นี้เป็นเหยื่อ! เป็นสิ่งที่ว่าส่งออกมาเป็นอายตนะแล้ว เห็นไหม...

### ขั้นที่ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น

ในเมื่อจิตไม่ใช่ขั้น จิตนี้...ปฏิสนธิจิตอยู่ในหัวใจของเรา เราเกิดเราตายนี้...พญามารอยู่ที่นั่น แล้วพอมารอยู่ที่นั่นก็บังคับบัญชาเนะ บังคับบัญชาให้สัตว์โลกเกิดตายไปในวัฏฏะนั้น บังคับบัญชาเพราะมันมีเชื้อใจของเขา เราไปยอมจำนนกับสิ่งที่ว่าเขามีเหมือนกับสายบังคับบัญชาของอวิชาใจ ในเมื่อเรายอมจำนนกับสายการบังคับบัญชาของอวิชา คือจิตปฏิสนธิตัวนี้! มันมีความรู้สึกของมัน มันมีพลังงานของมัน เป็นพลังงานของอวิชา ทำให้เกิดให้ตายในวัฏฏะ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่ามีอำนาจเหนือสัตว์โลกทั้งหมดตั้งแต่พรหมลงมา เว้นไว้แต่อนาคตจะไปพรหม ๕ ชั้นนั้นเท่านั้น สิ่งนี้อยู่ใต้อำนาจของอวิชาทั้งหมด อยู่ในความจำนนของเขา เห็นไหม

สิ่งนี้... แล้วประพฤติปฏิบัติสิ่งนี้มันเจออยู่ในหัวใจ สิ่งที่เจออยู่ในหัวใจคืออวิชา มันเจออยู่ในหัวใจอยู่แล้ว! ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เพราะการประพฤติปฏิบัตินี้ปฏิบัติโดยที่มีกิเลสเจือปนไปตลอด การปฏิบัติบูชานี้เราคิดว่าเราปฏิบัติแล้วกิเลสมันจะยอมให้เราเข้ามาไหมหรือ? ในความรู้สึกของเรา เห็นไหม ในความรู้สึกของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ต้องการประพฤติปฏิบัติเพื่อจะชำระกิเลสในหัวใจของตัว แล้วก็พยายามจะค้นคว้า พยายามรักษาหัวใจของตัว พยายามจะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เห็นไหม

แล้วหางเสืออยู่ที่ไหนล่ะ? หางเสือคือความถูกต้องไง มรรคญาณอันความถูกต้องนั้น ความคำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ แล้วเวลาเราอุปฐากกับครูบาอาจารย์เรา เห็นไหม เราได้อุปฐาก เราได้สร้างสมบุญญาธิการมา การได้เห็นสมณะ เห็นเฉยๆ ยังเป็นบุญกุศลเลย แล้วเราอุปฐากเราอุปฐากนะ เราได้จับต้อง เราได้รับคำเตือนสติมาตลอดเวลาว่า...

## “การประพฤติปฏิบัติต้องให้ตั้งสติก่อน”

หางเสือนี้ ถ้าเป็นสิ่งที่หางเสือนี่คือ ถ้าไม่มีสติ ไม่มีเชือก ไม่มีโซ่ ไปดึงหางเสือ แล้วคอยคัดให้เรือเข้าฝั่งนี้ ตัวสติก็คือตัวโซ่ไง ตัวโซ่ตัวเชือกที่จะไปดึงหางเสือ ไปบังคับให้หางเสือนั้นหันไปทางซ้ายและทางขวา เห็นไหม ถึงต้องมีสติ ครูบาอาจารย์จะย้ำตลอดว่า “ต้องมีสติ” ถ้าไม่มีสติ การประพฤติปฏิบัติสักแต่ว่าเหมือนเครื่องยนต์กลไก

เครื่องยนต์กลไกในปัจจุบันนี้ เห็นไหม คอมพิวเตอร์นี่เขารู้ดีกว่าเรา เขาจำได้กว่าเรา เขารับรู้ไปทั้งหมด อินเทอร์เน็ตไปได้ทั่วโลก รับรู้ต่างๆ เขารู้หมด รู้กว่าเรา ดีกว่าเรานะ กดไปที่ไหน ตอบสนองมา ถ้าเขาไม่ซำรุดนะ แล้วเขาได้อะไร? เขามีความรู้สึกอะไร? เขาแก้กิเลสของเขาได้ไหม? เขาไม่มีชีวิต เขาไม่มีความรู้สึก เขาเป็นเทคโนโลยีเป็นเครื่องยนต์กลไกอันหนึ่ง

แต่หัวใจของเรามีความรู้สึกนะ เรามีความกระทบ เรามีสิ่งที่สะสม ทำคุณงามความดีก็สะสมลงที่จิต ทำความชั่วอกุศลก็สะสมลงที่จิต จะเชื่อ ไม่เชื่อจะปฏิเสธอย่างไรก็ตามแต่ สิ่งนี้เป็นความจริงของเขา สิ่งที่เป็นความจริงของเขานี้มันจะสะสมลงไปหัวใจ แล้วเรามีสิ่งใดสะสมในหัวใจ ถ้าเราไม่มีอำนาจาสนา หนึ่ง... ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ต้องเกิดตกนรกอเวจีไปตามแต่ประสาสัตว์ เห็นไหม ถ้ายังมีทำบาปอกุศลอยู่จะเจอสภาวะแบบนั้น จะทำชั่วขนาดไหน จะปฏิเสธขนาดไหน แต่เวลาเป็นสภาวะแบบนั้นต้องเป็นอย่างนั้น แต่สภาวะเป็นแบบนั้นเพราะว่าเรายังมีกิเลสอยู่ในหัวใจ ใครจะควบคุมสิ่งนี้ได้ มันจะเป็นไปตามอำนาจของมัน

แต่ถ้ามีธรรมะ เห็นไหม มีหางเสือ มีครูบาอาจารย์ของเราคอยชี้แนะ คอยให้สติ คอยยับยั้ง เราก็เบื่อนะ ในสมัยพุทธกาล เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน มีพระผู้เฒ่าองค์หนึ่งบอกว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปนะดีแล้ว เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ ทำอะไรผิดก็คอยเอ็ด คอยว่า คอยบัญญัติธรรมวินัย คอยบังคับ บัดนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เราจะได้มีความสุขสบายใจ” เห็นไหม ในเมื่อพญามารในหัวใจมีสภาวะแบบนั้น มันก็ยังมีความเห็นอย่างนั้น ทั้งๆ ที่ผู้ที่มิธรรมในหัวใจสลดสังเวชมากนะ

แม้แต่องค์ศาสดาจะต้องปรินิพพานไป เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ เห็นไหม พระอานนท์เป็นพระโสดาบันนะ แล้วเป็นผู้ที่ยังต้องศึกษาอยู่ พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “ดวงตาของโลกดับแล้ว” มีความเสียใจมาก พยายามอ่อน

วอนอาราธนาให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีวิตต่อไป เพื่อได้เป็นดวงตาของพระ  
อานนท์นะ ได้ให้พระอานนท์มีทางก้าวเดินต่อไป

“อานนท์เรบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็  
ต้องดับไปเป็นธรรมดา แม้แต่ตถาคตก็ต้องปรินิพพานไป”

เห็นไหม แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีฤทธิ์มาก เวลาแสดงฤทธิ์ ท่านมีฤทธิ์มาก  
แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแสดงฤทธิ์ต่อเมื่อจะได้ประโยชน์ เห็นไหม ไปประมาณ  
ชฎิล ๓ ฟันงอกก็อาศัยฤทธิ์ ปราบพญานาค ปราบทุกอย่าง ปราบให้อยู่ในอำนาจขององค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเขามีวุฒิภาวะขนาดนั้น เขาบูชาอย่างนั้น เขาหลงไหลในสิ่งนั้น เขา  
ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด เขาบูชาสิ่งนั้น แล้วเขาถือตัวถือตนของเขาว่าเขามีอำนาจ เขา  
เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า คุณสมบัติพิเศษของเขายู่ใ้อำนาจฤทธิ์เดชของ  
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเลย แล้วเวลาฤทธิ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
เห็นไหม “ตาเป็นของร้อน รูปเป็นของร้อน” เทศนาว่าการอาทิตตปริยายสูตรนะ สิ่งที่เป็น  
คุณสมบัติพิเศษต่างๆ มันอยู่ในตัวเราต่างหาก มันอยู่ในหัวใจที่ผ่องแผ้วนี้ ถ้าหัวใจที่ผ่องแผ้วนี้  
ชำระกิเลสออกไปจากหัวใจ สิ่งนี้ต่างหากเป็นคุณวิเศษ ใจคุณวิเศษอย่างนั้นเป็นคุณวิเศษของโลก  
หลงไหลไปในโลก เห็นไหม นี่เวลามีฤทธิ์ มีฤทธิ์ขนาดนั้นนะ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่อย่างนั้น ท่านใช้ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ เห็นไหม  
แต่ธรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการมานี้ เพื่อรู้สัตว์ขนสัตว์ ฤทธิ์  
อันนี้ต่างหากสำคัญ! สำคัญเพราะอะไร? เพราะมันเป็นปัญญา แต่ความเข้าใจของเรา เห็นไหม  
โลกียปัญญานี้ ทุกคนว่ามีปัญญา ตอนนีทุกคนว่ามีปัญญามากนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามากับดักสิลา เป็นกษัตริย์ สิ่งเตรียมตัวเป็น  
กษัตริย์ ปัญญาจะมีขนาดไหน โลกที่มีขนาดไหน พระเจ้าสุทโธทนะต้องให้เรียนทั้งหมด เรียน  
มาอย่างนั้นเวลาออกไปเห็นมมทูตทั้ง ๔ สลดใจมากนะ เพราะปัญญาอย่างนี้ไม่เข้าใจเรื่องการเกิด  
การแก่ การเจ็บ การตาย ไม่เข้าใจเลย แล้วนี่ว่าไม่มีอีกด้วย พอไปเห็นเข้าอย่างนั้นมันสะเทือน  
หัวใจนะ ว่าปัญญาที่เรียนรู้มหาศาลมันไม่ช่วยอะไรเราได้เลย เรียนมาขนาดไหนเราก็ต้องตาย  
ไปข้างหน้าแน่นอน เราก็เป็นคนหนึ่งหรือที่จะต้องตาย เห็นไหม สลดสังเวชมากจนออกมา

ประพาศปฏิบัติ มากันคว่ำโลกุตตรปัญญา สิ่งที่เป็นโลกุตตรปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา กว่าจะ  
ได้มาแสนทุกข์แสนยาก เพราะสิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน ทวนกระแสของโลก

ปัญญาอย่างนี้โลกไม่มี ปัญญาอย่างโลก โลกต้องศึกษาไป เห็นใหม่ ตอนนี้นำแข่งขันทาง  
ปัญญา แข่งขันไปหาทุกข์! แข่งขันไปหาสิ่งที่มาทำให้วิตกกังวล ภูษนาคนไหนก็สงสัย! ภูษนาคน  
ไหนก็กังวล! ภูษนาคนไหนมีแต่ความทุกข์ไปขนาดนั้น เพราะยังรู้มากก็กลัว  
ความรู้นี้จะโดนเขาลบหลู่ เห็นใหม่ ใครยังรู้มาก...ยังถือปัญญาของตัวเอง ภูษนาคนไหนสูงจรดฟ้า! ทั้งๆ  
ที่ตัวเองก็ทุกข์นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตายอย่างนั้น ถึงหัน  
กลับมาค้นคว้าออกประพาศปฏิบัติจนถึงที่สุด เห็นใหม่ นี่ดวงตาของโลก สิ่งที่เป็นวิชาการ  
ทางโลกุตตรธรรมนี้ วิชาการคือเท่าทันตัวเอง รู้เท่าทันตัวเองนี้เป็นสมณะ เป็นโลกียปัญญานะ  
ความรู้เท่าทันตัวของเราเองนี่มันสงบระงับ สงบระงับจากที่มันพุ่งชานออกไปกินเหยื่อใน  
อายตนะ มันกลับมาเป็นอิสระของตัวเองมันเอง ถ้ามีสติ! ถ้าขาดสติเป็นมิจฉาทั้งหมดเลย! ถ้ามีสติ  
มันจะย้อนกลับมาเป็นตัวของตัวเองแล้วยกขึ้นวิปัสสนา ในกรรมฐาน ๕ นะ เกสา โลมา นขา  
ทันตา ตโจ นี่ มันคิดที่ไหนค้นคว้าที่นั่น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยอาสวักขยญาณมาระดับนั้น เห็นใหม่ ปัญญา  
อย่างนี้ต่างหาก ปัญญาที่จะพ้นออกจากกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาสิ่งนี้หรือสัตว์  
ชนสัตว์! สิ่งหรือสัตว์ชนสัตว์ รื้อจากหัวใจ เพราะสัตว์ที่ตายมาแล้วจะเอาภพนะสิ่งใดไปหรือสัตว์  
ชนสัตว์ สัตว์ในตึกรามบ้านช่องที่สูงๆ นั่นนะ เป็นร้อยเป็นพันนะ ใครเอาอะไรไปรื้อมัน มันไป  
นอนจมกันอยู่นั่น เห็นใหม่ การรื้อสัตว์ชนสัตว์นี้เป็นนามธรรม เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้าที่เทศนาว่าการ เป็นดวงตาของโลก ส่องโลกอยู่เห็นใหม่ พระอานนท์เส้าใจ  
มากเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะต้องปรินิพพานนะ

“อานนท์ แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะต้องปรินิพพานไป”

มีพระพุทธ พระธรรม เห็นใหม่ สิ่งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา  
แล้วถ้าศึกษา ถ้าหรือสัตว์ชนสัตว์ สัตว์คนนี้เป็นผู้ข้อง ถ้าพ้นออกไปจากกิเลส เห็นใหม่ สังฆรัตนะ  
เกิดตรงนี้ไง พระรัตนตรัยแก้วสารพัดนึกนี้ เราได้อุปัฏฐาก เราได้คำจุมมา สิ่งนี้ต้องมาสะสมใน  
ใจของเรา เราถึงได้มีอำนาจวาสนา เราถึงเกิดมาเป็นชาวพุทธ เพราะสิ่งที่โลกเขา...สิ่งที่เป็นวัตถุ

เป็นสมบัติของโลกมันจับต้องได้ แล้วมันเข้ากับกิเลสตัณหา มันเป็นเหยื่อล่อแล้วโลกก็ติดมันไป เห็นไหม แต่ถ้าปัญญาจะเข้ามาสละมันแสนยาก การสละนะ การสละตั้งแต่หัวใจ ถ้าหัวใจเราไม่เคยคิดสละไม่คิดฉุกใจ เราจะไม่หันหน้าเราเข้ามาในอาราม ในที่อยู่ของผู้ที่มีปัญญา ในที่อยู่ของสังฆรัตนะ ที่เราเข้ามาเพราะเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เป็นสายบุญสายกรรม เราถึงย้อนกลับมา...

สิ่งที่ย้อนกลับมา กลับเข้าไปในวัดไม่สนุกรื่นริงเหมือนโลกเลย โลกออกไปข้างนอกมีแต่ความสนุกเพลิดเพลินในโลก มีแต่เครื่องล่อให้กิเลสมันอึมอึมประสาของมันเป็นนะ แล้วก็บอกว่า “มีความสุข..ความสุข” แต่เวลากลับไปถึงเรือนของตัว ไปเสerahมอง ไปทุกซักระทมในหัวใจ แก้กันไปอย่างนั้น แต่เราไปในวัดในวาเห็นไหม ถือพรหมจรรย์ศีล ๘ ก็ไม่มีเครื่องจับกล่อมอยู่แล้ว สิ่งนี้อยู่ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันเป็นอาหารที่แสดงใจ อาหารที่แสดงกินเข้าไป มันต้องมีผลทางร่างกายแน่นอน

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งในโลกเขาว่าเป็นประโยชน์ มันแสดงกับธรรมนะ มันแสดงกับธรรมแล้วธรรมไปกว้านมันมาทำไม สิ่งนี้เห็นไหม สังฆรัตนะของเราพยายามจะเตือนตรงนี้ไง เกาะ เกาะเกี่ยวตรงนี้เพราะอะไร? เพราะเราไม่มีกำลังพอที่จะต่อต้านกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากในใจของเรา กิเลสตัณหาความทะยานอยากในใจของเรามันมีอยู่แล้ว เห็นไหม

คูลี ครูบาอาจารย์ของเราท่านบอกว่า “เวลากำหนด เริ่มต้นใหม่ๆ ออกแทบแตก..ออกแทบแตก” เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้มันเป็นความเคยชิน เคยชินไม่ใช่แต่ชาตินี้ มันเคยชินมาตั้งแต่ไม่มีต้นไม่มีปลาย จิตนี้เกิดและตายมาตลอด สิ่งที่เกิดและตาย วัฏฏะนี้ยาวไกลมาก เหมือนทะเลหลวงที่เราไม่มีเรือที่ไม่มีหางเสือ มันต้องเวียนไปตามนั้น แล้วตาบอดนะ เรือจะไปกระทบกับเรือใดก็แล้วแต่ ไปกระทบสิ่งโสโครก ไปกระทบอะไร กระทบก็แตก แตกแล้วก็จมน้ำตาย นี่ก็เหมือนกัน

การเกิดและการตายแต่ละภพแต่ละชาติมันก็เป็นสภาวะแบบนั้น แล้วไม่รู้... ไม่รู้เลย...

สิ่งที่ไม่รู้เพราะอะไร?

เพราะอวิชชามันปิดไว้ไง เกิดก็ชาติ..ก็ชาติ ก็ไม่รู้...

แต่เวลาจิตสงบเข้าไปนะ ภาพเทวิลไม่ใช่พระอรหันต์ ไม่ใช่พระอริยบุคคลเลย แต่เขาสามารถรู้อดีตชาติได้ ๔๐ ชาติ เห็นไหม แสดงว่าจิตนี้ ปฏิสนธิจิต จิต ตัวภาวสวะตัวภพ ถ้าเข้า

ไปถึงข้อมูลของเขา จะไปเห็นข้อมูลของจิตนี้ มันเคยจับสมมาเหมือนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เลย ถ้ามันมีโปรแกรมอยู่ เวลาเครื่องปกติมันจะก็้อออกมาได้หมดเลยว่าสิ่งนั้นมีอะไร แต่ในเมื่อจิตมันสงบนะ ไม่ใช่พระอรหันต์เจ้านะ! ภาพเทวิลนี้ เจ้าชายสิทธัตถะเพิ่งเกิดด้วย อยู่บนพรหมณะระลึกอคติชาติได้ ๔๐ ชาติ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อหัวใจที่เราเป็นตาบอด เรือเราไม่มีหางเสือ เพราะอะไร เพราะเราขาดสังฆรัตนะ เราขาดผู้ชี้หน้า เราก็กวีนไปในโลก เรือกระทบกับสิ่งโสโครก กระทบกับสิ่งที่เป็นไปในโลกก็จมน้ำตาย..จมน้ำตาย แล้วก็ปฏิเสธว่าไม่รู้ ภาพเทวิลย้อนกลับไปอดีตชาติ ๔๐ ชาติ สิ่งที่ย้อนอดีตชาติสิ่งนี้มีอยู่ สิ่งที่มีอยู่เหมือนกัน เหมือนกับจิตเรา มันเป็นการพิสูจน์นะ เวลาเราศึกษาไปว่า “มีปัญญามาก มีความรู้มาก” ศึกษาไปขนาดไหนถึงงี้ ก็ลั้งเล ก็สงสัย แล้วไม่เคยประพฤติปฏิบัตินะ ไม่เคยพิสูจน์ เวลาจะทำทนายโลกนะ กิเลสมันบอกว่า “เรามีปัญญามาก เรานี้เก่งมาก วิทยาศาสตร์ต้องพิสูจน์ได้” สิ่งที่พิสูจน์ได้ ทดลองซ้ำซาก ซ้ำแล้วจะเป็นอย่างนั้น นี่เป็นทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

ทฤษฎีวิทยาศาสตร์นี้เปลี่ยนแปลงมาตลอดนะ สิ่งใดที่คิดค้นได้ดีกว่า สิ่งใดดีกว่าจะลบล้างทฤษฎีเก่าๆ มาตลอดเลย สิ่งนี้มันปั่นสมมุติขึ้นมาอันหนึ่งนะ สมมุติ!... ไม่ใช่บัญญัติ บัญญัติคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรากล่าวทำวัตรสวดมนต์กันอยู่นี้ นี่บัญญัติ...

**สมมุติบัญญัติแล้วเป็นวิมุตติ!! ถ้าใจมันรู้จริง มันจะเข้ามาจากภายในหัวใจอีกอันหนึ่ง**

เห็นไหม ทำไมไม่พิสูจน์? เวลาทำทนายเขาให้พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์...ทำทนายมาก! แต่เวลาทำทนายพิสูจน์ทางจิต ทำไมไม่ทำ?! ทำไมไม่ลองพิสูจน์ว่า จิตนี้มีการเกิดและการตาย จิตนี้สะสมมาจนเรามีศรัทธาและความเชื่อ เรามีความเชื่อ เราถึงย้อนกลับมาในอารามในวัดในวา ในที่อยู่ของผู้ที่มีปัญญาไง ในที่อยู่ของผู้ที่เป็นสังฆรัตนะของเราไง แล้วเราได้อุปัฏฐาก เราได้ฟังธรรมเห็นไหม

ท่านพยายามคิดหางเสือให้เรานะ เพียงแต่เราไม่รู้ อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนนี่เป็นที่พึ่งแห่งตน ตนถ้าเตือนตนได้ ตนถ้ามีความรู้ดีกว่าผิดพลาดได้ ตนจะแก้ไขตน แต่ตนไม่มีที่พึ่งแห่งตน! แม้แต่หัวใจอยู่กับร่างกายนี้ แล้วก็ปฏิเสธตนว่าเป็นชาวพุทธนี่ แล้วจะประพฤติปฏิบัติ จะเอาตัวออกจากกิเลสให้ได้ แต่มันไม่มีหางเสือ



แล้วเวลาครubaอาจารย์ท่านมีเมตตามาก เพราะอะไร? เพราะพ่อแม่กับลูก พ่อแม่จะรักลูกมาก เพราะอะไร เพราะพ่อแม่อยู่ในโลกมาก่อนลูก เพราะลูกเพิ่งเกิดมานึกว่าสังคมนี้อะอาดบริสุทธิ์ส่องใส เด็กนี้จะขออะไรใครก็ให้ จะไปที่ไหนเขาปรารถนา เขาก็ให้แต่ความรักอ้อมชู มันก็คิดว่าโลกนี้สะอาด โลกนี้เหมือนผ้าขาวง แต่พ่อแม่เผชิญกับโลกมา...รู้นะ เหมือนกันเลย เหมือนกับสังฆรัตนะของเรา กว่าท่านจะประพาศปฏิบัติมานี้ กิเลสในหัวใจ...คนเกิดนะมีกิเลสทั้งหมดเลย สัตว์ที่เกิดมายังเวียนตายเวียนเกิดในโลกนี้ยังมีกิเลสอยู่ แม้แต่พระโศดาบันก็ยังคงเกิดต้องตายอยู่ พระอนาคาคต้องไปเกิดบนพรหมณะ สิ่งที่มีเชื้อ ใจอันนี้มันยังพาเกิดพาตายอยู่

แล้วผู้ที่ประพาศปฏิบัติเข้าไปทำลายมันเป็นขั้นเป็นตอนนี่ พ่อแม่นี้เข้าไปเผชิญกับกิเลส เหมือนกับผู้ที่ป็นพ่อเป็นแม่เรา อยู่กับสังคมโลกนะ ผ่านวิฤติของสังคมมาที่รอบ สิ่งที่เป็นความทุกข์ความยากในสังคมนี...ขนาดไหน? การดำรงชีวิต การประกอบสัมมาอาชีวะมันจะประสบความสำเร็จหรือมันจะมีอุปสรรค มันผ่านมหาศาลเลย คนเขามาทำลายเราก็มืด คนเขามาส่งเสริมเรา เขามาแนะนำเราก็มืด นี่ไง คนที่เขาไม่แนะนำส่งเสริมเรา เห็นไหม ธรรมเวลาเกิดในหัวใจ เกิดเป็นครั้งเป็นคราว เห็นไหม แต่กิเลสวิชามันทำลายหัวใจ สิ่งนี้มันทำลายเราก็มืด แล้วพ่อแม่ของเรา สังฆรัตนะของเรา สิ่งนี้ท่านประสพมา จะเป็นสังฆรัตนะ เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมมีอยู่แล้ว..มีอยู่แล้ว อยู่ที่ไหน? องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมถึงมีพระพุทธ พระธรรม สิ่งที่เป็นพระพุทธ พระธรรม เห็นไหม ฆราวาสที่ถึงรัตนะสองก่อน เห็นไหม แล้วพอไปเทศนาว่าการนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะบรรลุธรรมอย่างนี้ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา” แต่ความเห็นของพระอัญญาโกณฑัญญะนะ เห็นอาการของใจนะ คือขันธ คือเรื่องสักกายทิฎฐิ ทิฎฐิความเห็นผิดของใจ สิ่งที่เกิดขึ้นคือเกิดความยึดใจ สิ่งที่เป็นธาตุ เห็นไหม สักกายทิฎฐิ เพราะพิจารณากาย กายนี้เราไปยึดมัน นี่ความเห็นผิด เห็นไหม เพราะเห็นผิด มันไม่ยอมให้เป็นธรรมดาใจ แต่ถ้ามันเห็นถูกมันเป็นธรรมดา แล้วจิตนี้ก็ไม่ไปเกี่ยวมัน ปล่อยมันเข้ามา เห็นไหม สิ่งที่ปล่อยเข้ามา...

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา”

แต่ธรรมดาของจิตที่ไปยึดถือ ไม่ใช่ธรรมดาของโลก เห็นไหม นี้ เราก็มืดใจ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา” เราก็มืดสิ่งที่ป็นธรรมชาติที่มันแปรปรวนไปเป็นธรรมดา แล้วเราได้อะไรละ? เราได้แต่ตัณญาไง เราได้แต่ความจำใจ นี่ไม่มีทางเสีย ไม่มีสติ ไม่เข้าถึงหลักของใจ ไม่

เข้าถึงตัวจิตปฏิสนธิ ไม่เข้าถึงความรู้สึก เห็นไหม ก็เลสมันอยู่ที่จิตใต้สำนึก มันอยู่ในหัวใจ มันอยู่ที่ทวารวะ มันอยู่ที่อนุสัย มันไม่ได้อยู่ที่ชั้นหอรอก แต่อาศัยที่มันออกมากินเหยื่อ เราารู้ได้แค่นั้น

แล้วเราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เป็นผู้ที่ยังเป็นเด็กอ่อนเป็นเด็กน้อยอยู่นี้ ทำสิ่งนี้ได้ก็นับว่าเก่งแล้ว เห็นไหม เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะเห็น... “สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา” นี่ สังฆรัตนะเกิดก่อน พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลกนี้ สิ่งที่ยิ่งแรกของโลกเพราะอะไร? เพราะรู้ธรรม ธรรมคืออะไร?

**ธรรมคือสัจจะความจริง ธรรมคืออริยมรรค!**

สภาวะธรรม ธรรมชาตินี้ สิ่งที่เป็นธรรมชาติที่รู้ธรรม..รู้ธรรม ธรรมชาติเป็นธรรม ธรรมชาติเป็นธรรมอันหนึ่ง! แต่เป็นธรรมที่ว่าสิ่งที่เหมือนกับภาษาจะรองรับใจ เห็นไหม มันหมุนเวียนเป็นธรรมชาติของมัน ภาษาณะ ภาษาณะไม่ใช่ตัวจริง ตัวจริงคือตัวจิตต่างหาก ตัวที่ไปรู้เขา รู้ธรรมชาตินี้ ตัวจิตไปรู้ธรรมชาติ ไปรู้ธรรมะใจ รู้ธรรมะ เห็นไตรลักษณ์ เห็นไหม มันแปรสภาพของมัน เห็นเป็นธรรมดามันก็ปล่อยเป็นธรรมดา นี่สงฆ์เกิดขึ้นอย่างนี้

ในเมื่อสังฆะเกิดขึ้นอย่างนี้ สังฆรัตนะของเราที่ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านวิฤติในหัวใจนะ หัวใจนี้เป็นวิฤติมาก อวิชชาที่มีอำนาจมาก ควบคุมจิตใจมาก แล้วทำนบูกบั้น สมบูกสมบัน เหมือนกับพ่อแม่ที่ประกอบสัมมาอาชีพะมา จะห่างลูก อาลัยอาทรกับลูกมาก เพราะอะไร เพราะเด็กมันเข้าใจว่าสังคมนี่สะอาด สังคมนี่จะให้คุณประโยชน์เขาตลอดไปเลย เขาไม่รู้เลยว่าสังคมนั้นมันมีสิ่งที่เราจะเปรียบกัน สิ่งที่เขาส่งเสริมกัน อยู่ที่อำนาจวาสนาที่เขาเกิดมา เขาเกิดมา เขาสร้างบุญกุศลใหม่

ถ้าเขาสร้างบุญกุศลมา เขามาเจอมาคบบัณฑิต นี่มงคลสูตรเหมือนกัน อเสวนา จ พาลานํ ไม่คบคนพาล แต่ไม่คบถ้าเขามาอยู่กับเราละ ถ้ามีสภาวะธรรมละ เกิดมาอยู่ร่วมกันละ นี่เป็นพาล เห็นไหม น่าเบื่อหน่ายมาก บัณฑิตกลัวคนพาลนะ ไม่เคยกลัวอะไรเลย เพราะคนพาลไม่ยอมฟังสิ่งใดเลย คนพาลตามแต่จะทำลายคนอื่นตลอดไป นี่สิ่งที่เป็นพาลนะ นี่เป็นพาลข้างนอก แต่เป็นพาลในหัวใจละ อวิชชานี้เป็นพาล ธรรมะนี้เป็นบัณฑิต ถ้าเป็นบัณฑิตเข้ามา เราจะย้อนกลับเข้ามาในใจเราอย่างไร? เราจะทำอย่างไร? แล้วเราทำอย่างไรละ ถ้าไม่มีหางเสือ ไม่มีคนชี้หน้าใจ

เวลาประพฤติปฏิบัติในกรรมฐานเรานะ หลวงปู่มั่นสุดยอดมาก หลวงปู่มั่นนี่เป็นผู้ชี้แนะ เพราะหลวงปู่มั่นสมบุกสมบันมาก่อนใคร คนที่ประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เราทำการค้าการขายถ้า ตลาดกำลังเจริญรุ่งเรือง เราเข้าไปทำการค้าเราจะมีโอกาสมากเลย แต่ถ้าคนที่ไม่มิตลาดนะ เขาต้องไปสร้างสินค้าของเขา เขาต้องไปสร้างตลาดของเขา เขาต้องทำทุกอย่าง

ขณะที่ธรรมวินัยมีอยู่ คือสังคมนี้อยู่ แต่ตลาดไม่มี องค์กรหลวงปู่มั่นท่านค้นคว้าขนาดไหน ท่านสมบุกสมบันมาขนาดไหน เพราะท่านสมบุกสมบันมามาก แล้วท่านมีบุญญาธิการ เพราะท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ใ้บุญญาธิการนี้มันเป็นฐานรองรับ เหมือนกับคนที่มีความวาสนามีเขาวนัปัญญา นี้เขาวนัปัญญาของท่านอันหนึ่ง แล้วเขาวนัปัญญาอันนี้เข้าไปค้นคว้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบรรลุธรรม...

พอบรรลุธรรมอย่างนี้แล้วย้อนกลับมาที่ลูกศิษย์ลูกหานั้น มันเป็นความทุกข์ความยากนะ เวลาท่านจะเสียชีวิต เห็นใหม่ “ภิกษุ ภิกษุ ให้ปฏิบัติมานะ ผู้เฒ่าจะแก่นะ” การแก่นี่หาได้ยาก เพราะอะไร? เพราะท่านค้นคว้ามา กว่าท่านจะหาคนแก่นี้ไม่มี ดัดจริตสิ่งใดก็ไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์ก็สร้างสมบุญญาธิการมามาก...มากจริงๆ แต่ก็ยังไม่เท่า เห็นใหม่ นี่แก่นี่ได้ ท่านพยายามแก้ของท่าน ต้องแก้...

ดูสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ “สิ่งใดหลอกหลวงทั้งหมด...” เกิดมาในโลกในฐานะของกษัตริย์ มั่งมีศรีสุข สุขสบายมากในชาติของกษัตริย์ แล้วออกไปประพฤติปฏิบัติ แม้แต่อาพารดาบสรับประกันนะว่า “ได้สมบัติ ๘ ให้เป็นศาสดา เพราะความรู้เหมือนเรา เหมือนเราเลย สอนได้”

ทั้งๆ ที่ความรู้สึกมันมีความสุขมากเวลาจิตปล่อยกิเลสเข้ามา ปล่อยนะ! ปล่อยชั่วคราวไป ปล่อยเข้ามามันเป็นความสงบ ถ้าปล่อยกิเลสไม่ได้ วางกิเลสไม่ได้ เป็นสัมมาสมาธิไม่ได้ สมาธิที่จะเป็นสมาธิได้เพราะมันปล่อยกิเลสชั่วคราว กิเลสยุบยอบตัวลงมันถึงเป็นสมาธิ ถ้ากิเลสไม่ยุบยอบตัวลงก็เป็นความคิดปุณฺนเรานี้ ไม่ต้องบอกเลยทุกคนรู้ เพราะมันคิดแล้วมันพุ่งออกไป เพราะมันมีพลังงานประสานกัน ประสานจากพลังงานของตัวจิต ประสานกับขันธ์ ประสานกับสิ่งที่มันเป็นเหยื่อ สิ่งทีล่อลวง คือรสของมัน รสของความรู้สึก รสของกิเลส รสของรูป รส กลิ่น เสียง เห็นใหม่ มันออกไป มันรับรู้ออกไป สิ่งนี้มันส่งออกทั้งหมด

เห็นไหม ปัญญาอย่างนั้น จะสงบเข้ามามันต้องปล่อยสิ่งนี้เข้ามา จนเจ้าชายสิทธัตถะได้รับการพยากรณ์จากอาหารดาบสว่า “มีความรู้เหมือนเรา สั่งสอนลูกศิษย์ได้เหมือนเรา” เห็นไหมว่าเครื่องล่อขนาดนี้ เจ้าชายสิทธัตถะยังปฏิเสธ ปฏิเสธหมดเลย เพราะจิตมันสงบเฉยๆ มันไม่มีปัญญา ถึงได้ออกมาค้นคว้าหาเองนะ

หลวงปู่มั่นก็เหมือนกัน เวลาจิตมันสงบเข้ามา สิ่งที่คุณคิดว่าเข้ามามันก็มีความรู้สึกอย่างนี้เหมือนกันนะ “แต่สิ่งนี้มันไม่ใช่” เพราะอะไร? เพราะออกมาแล้วความรู้สึกเหมือนเดิม แล้วจะแก้กิเลส แล้วกิเลสมันสะท้อนตรงไหน? สิ่งนี้ถึง “ไม่ใช่..ไม่ใช่” จนท่านลานะ ลาพุทธภูมิ ถ้าไม่ลาพุทธภูมิ สิ่งนี้จะเข้ามรรคไม่ได้ จะเข้าแต่ฌานโลกีย์อย่างเดียว ฌานโลกีย์นี้... สิ่งนี้... สภาวะแบบนี้... เพราะต้องสร้างสมบุญญานุการไป

ถ้าเข้ามรรค ทำลายกิเลส ทำลายกิเลสแล้วมันจะสร้างสมพระโพธิสัตว์ได้อย่างไร เพราะเป็นพระโศคาบันก็อีก ๗ ชาติเท่านั้น มันจะสร้างสมไปอีกยาวไกลนะ...การปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์นี้ ถ้าสร้างปัญญามา ถ้ามีปัญญา มีอินทรีย์ อินทรีย์แก่กล้าคือความคิดมันถูกต้อง มีเขาวนปัญญา มันจะใคร่ครวญสิ่งนี้ ใคร่ครวญจากภายในเข้ามา ถ้าใคร่ครวญจากภายในเข้ามา “นี่ก็ไม่ใช่..นี่ก็ไม่ใช่” ถึงปล่อยวางสิ่งนี้ไป ถ้าปล่อยวางสิ่งนี้ จะย้อนกลับ ย้อนกลับมาตลอด

เห็นไหม นี่ผู้ที่ผ่านโลกมา เห็นความทุกข์ความยาก หลวงปู่มั่นท่านผ่านโลกนะ ท่านทุกข์ยากมาก เวลาท่านจะเสียชีวิต เห็นไหม “ผู้เฒ่าจะแก่นะ” ท่านเป็นห่วงเป็นใยมาก เวลาพ่อแม่กับลูก เห็นไหม ทำไมพ่อแม่จะไม่รักลูก ทำไมถึงคิดว่าพ่อแม่จะไม่เอาสิ่งที่ปรารถนาดีๆ ใ้กับลูก แต่ลูกมันไม่ยอมรับ ลูกมันไม่รับรู้ เพราะอะไร เพราะความเข้าใจผิด นี่ไงกิเลส กิเลสมันเข้าใจผิดนะ

เด็กมันก็เข้าใจพ่อแม่มันอยู่เพราะสายบุญสายกรรม เกิดเป็นลูกพ่อแม่กันนี้โดยธรรมชาติ อันนี้เป็นความจริง แต่ก็คิดว่าด้วยประสาเด็กใจ ด้วยเรียกร้องเอา ด้วยความเห็นเอา ที่เรียกร้องเอาความเห็นเอา สิ่งต่างๆ ที่เรียกเอานะ นั่นคืออะไรล่ะ นั่นก็คือกิเลสไง แล้วในปัจจุบันนี้เราก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้าเราเข้าใจว่าความประพฤติปฏิบัติของเราถูกต้อง ความประพฤติปฏิบัติของเราจะแก้ไขกิเลส นี่ หางเสือเรา เราได้อุปัฏฐากครูบาอาจารย์ของเราแล้วนะ เราได้ฟังธรรมของครูบาอาจารย์ของเราแล้วนะ สิ่งนี้เห็นไหม ธรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ สองพันห้าร้อยกว่าปีแล้วนะ แต่ครูบาอาจารย์ของเรายังสดๆ ร้อนๆ! เพราะเราได้ยินกับ

หู! เราได้อุปัฏฐากมา เราได้จำมา สิ่งนี้เป็นสมบัติอันประเสริฐ สมบัติที่ว่าเป็นนามธรรม..นามธรรม สิ่งนี้ประเสริฐมาก เพราะไม่รู้พูดไม่ได้! ถ้าไม่รู้เอาอะไรมาพูด สิ่งที่พูดไม่ได้ก็พูดแบบจินตนาการไปอย่างนั้น เรือก็ยิ่งหมุนออกไป เห็นว่ากลางทะเลนั้นจะเป็นฝั่ง เห็นไหม ต่างคนต่างเร่งเครื่อง ต่างคนต่างกางใบ ต่างคนให้กินลม ออกไปกลางทะเล ยิ่งลิกเท่าไรก็ว่า “สิ่งนี้จะเข้าฝั่ง..เข้าฝั่ง” มันจะไปฝั่งที่ไหน! มันออกไปข้างนอก เห็นไหม ด้วยความเห็นของกิเลสนะ

แต่ครูบาอาจารย์บอกว่า “ที่เอ็งทำกันอยู่นั้นนะ มันต้องตั้งสติใหม่ล่ะ” นี่สิ่งที่เข้าฝั่ง...หนึ่งมันจะบอกมีสิ่งบอกเหตุ ถ้าใกล้เข้าฝั่งมันจะมีนก มันจะมีสิ่งต่างๆ เพราะอะไร เพราะบนฝั่งมันมีต้นไม้ มันมีอาหาร ถ้าเราเข้าไปใกล้ฝั่ง มันจะมีน้ำลิกน้ำตื้น ความเป็นไปของทะเลก็ต่างกัน สิ่งต่างๆ ก็ต่างกัน ถ้ามันสังเกต หมั่นรักษาจิตของตัวเอง มันจะเห็นสิ่งนี้ แล้วมันจะเตือนสติของเราไม่ให้เราออกไปกลางทะเลไง สิ่งนี้ถ้าปฏิบัติเข้ามามันจะเป็นคุณประโยชน์กับเรานะ

คุณประโยชน์เพราะว่าสังฆรัตนะของเราได้สังเสียไว้ ได้อุปัฏฐากไว้ เห็นไหม เราอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ เราได้อุปัฏฐากจากข้างนอก สมณะข้างนอก แล้วสมณะข้างในละ “ผู้ใดกำหนดพุทธโธฯ นะ อุปัฏฐากใจของตัวเอง” อุปัฏฐากพุทธโธ พุทธะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าเราจะอุปัฏฐากจากข้างนอก สิ่งนี้เป็นการสร้างสมบุญญานุการ เราจะสร้างบุญกุศลขนาดไหน บุญกุศลนี้สิ่งนี้เป็นการสร้างขึ้นมาเพื่อจะให้เรา มีศรัทธาความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อนี้เป็นคุณสมบัติมหาศาลเลย ถ้าไม่มีสมบัติ ไม่มีศรัทธาอันนี้ มันจะไม่ชักนำสิ่งนี้เข้ามา

เราสังเกตทางโลกได้ไหม ทางโลกบอกผู้ที่ไปวัดเป็นผู้ที่มีปัญหา เขาคิดว่าคนที่เข้าวัดเหมือนกับคนไปโรงพยาบาล เพราะเป็นคนไข้ถึงเข้าโรงพยาบาลไข้ไหม แล้วคนที่ไปวัดก็เหมือนกับคนไข้คือคนมีปัญหา ทิฐิमानะนะ เขาว่าเขาเป็นคนที่มีสมบรูณ์ เขาเป็นคนที่ไม่เป็นโรคเป็นภัย โดยที่เขาไม่รู้เลยว่าเขามีวิชาอยู่ในหัวใจ เห็นไหม เพราะเขาไม่มีเขาวนปัญญา เพราะเขาไม่มีวาสนา เขาไม่ได้สร้างสมบุญญานุการอย่างนั้นไว้ เขาถึงไม่ลุกคิด!

ภายนอก ขาของ โลกเขา นิดก็ได้ ผ่าตัดก็ได้ กินก็ได้ เข้าไปเพื่อรักษาโรค แต่ธรรมโอสถ เห็นไหม เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ สัมมาสมาธิไปซื้อที่ร้านไหน? สติไปซื้อที่ร้านใคร? ไม่มีการซื้อขาย การประพฤติปฏิบัติจะร่ำรวยศรีสุขขนาดไหน สมาธิก็ต้องฝึกฝนขึ้นมาจากจิต สมาธิมาจากไหน สมาธิไม่ใช่จิต สมาธิเป็นสมาธิ จิตเป็นจิต เวลาผู้ที่วิมุตติหลุดพ้นไป จิตที่วิมุตติก็ไม่ใช่จิต ไม่ใช่สมาธิ ไม่ใช่สิ่งต่างๆ ทั้งหมด เพราะมันพ้นออกไปจากสมมุติทั้งหมด

แต่ขณะที่ในระหว่างก้าวเดินนี้ จิตนี้เป็นภวาสวะ จิตนี้เป็นอวิชา จิตนี้เป็นอนุสัย สิ่งที่เป็นอนุสัยมันนอนเนื่อง มันมีเชื้อไขของมัน มันออกไปกินเหยื่อของมัน ถ้าเราทำความสงบเข้ามา จิตมันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา เห็นใหม่ สมาธิเกิดขึ้นอย่างนี้ไง สมาธิเกิดขึ้นต่อเมื่อมันปล่อยวางต่างๆ เข้ามา ถ้าสมาธิกับจิตเป็นอันเดียวกัน สมาธิเสื่อมไปจิตก็ต้องหายไปสิ จิตเรายู่ตลอดไป จิตของเรามีตลอด เห็นใหม่

แต่สมาธิเกิดแล้วเสื่อม..เกิดแล้วเสื่อม มันถึงมีโศดาปัตติมรรค สกิทาคามรรค อนาคามรรค อรหัตตมรรค เห็นใหม่ มรรค ๔ ผล ๔ นี้ สมาธิต่างกัน ความรู้สึกต่างกัน สิ่งที่แตกต่างกัน ต่างกันไปหมด...

**ปัญญาขั้นของพระโศดาบันก็เห็นปัญญาชำระกิเลสในเรื่องของโศดาบัน**

**ปัญญาของขั้นของพระสกิทาก์ทำลายกิเลสในขั้นสกิทา**

**ปัญญาของพระอนาคาก็ทำลายกิเลสเรื่องกามราคะ**

ปัญญาของอรหัตตผลสุดยอด!! เพราะอะไร? เพราะอวิชาละเอียดอ่อนมาก ละเอียดอ่อนขนาดที่ว่าจะเชื่อในธรรม เห็นใหม่ อย่างที่ชาวโลกเขาบอกคนที่ไปวัดเหมือนคนเป็นโรค จะไปวัดต้องเป็นคนที่มีปัญหา คนที่เป็นปัญหานี้สุดยอด สุดยอดเพราะอะไร? เพราะยอมรับความจริงสุดยอดเพราะสิ่งที่เกิดขึ้นทุกคนต้องเกิดและตาย สมบัติพัสดานหาไว้มหาศาล จะมีมากมายขนาดไหน ถ้าคนเป็นธรรมนะสิ่งนี้เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์เพราะมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยเวลาการสละทาน การสร้างสมบุญญูธิการก็ต้องอาศัยสิ่งนี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยไป ถ้าคนใจเป็นธรรมจะเป็นประโยชน์

แต่ถ้าคนใจเป็นกิเลส เห็นใหม่ สิ่งนี้ไม่มีนะ มันวางแผน มันวางจินตนาการของมัน มันสร้างกันขึ้นมาเพื่อจะไปเอากัน คูสิ คูอย่างฝ่ายนักปกครองเขา ที่เขาโก่งกินกัน เขาทำอะไร เขาเพื่ออะไร มันซับซ้อนมาก เราคิดไม่ถึงนะว่าเขาวางแผนกันมาเป็นชั่วอายุคนนะ วางแผนตั้งแต่ว่าเกิดมาแล้วจะต้องให้เรียนอย่างนั้น จนจะไปเอาสมบัติของสาธารณะมาเป็นของตัวเอง แล้วมันเป็นสาธารณะ เอาได้มาด้วยบาปอกุศล สิ่งที่ได้มามันเป็นเหมือนสารพิษ มันให้โทษกับใจนั้นสมบัติได้มา ได้มาชั่วคราว แต่กรรม!..การกระทำนั้นมันฝังลงที่ใจ แล้วถ้าฝังลงที่ใจมันจะไปที่ไหน?

แต่ถ้าคนมีกรรมในหัวใจ จะได้มากได้น้อยนี้ตามแต่อำนาจวาสนา ได้มากเพราะเราสร้างของเรามาอย่างนี้ เราจะปฏิเสธได้อย่างไรของของเรา สมบัติในตู้เซฟเรา เราจะบอกไม่เป็นของเราเป็นไปไม่ได้ มันเป็นของเรา ใส่ไว้ในตู้เซฟนั้น เพราะสมบัติในตู้เซฟกับเราคนละคนกัน สมบัติในตู้เซฟมันเป็นวัตถุ แต่หัวใจเรา เรานี้เป็นเรา เราถึงกล้าใช้สิ่งนั้น เราถึงเอาสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ แต่ถ้าคนเขาไปเอาของเขามา เขาถนอมรักษา จนเป็นทาสนะ

โตทยพรหมณ์ เห็นไหม เป็นเศรษฐีมีสมบัติมาก แล้วสมัยพุทธกาลไม่มีธนาคารไง มีสมบัติขนาดไหนก็ใส่ไหฝังดินไว้..ใส่ไหฝังดินไว้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบิณฑบาต เห็นไหม ปฏิเสธและไล่ด้วย แล้วเวลาตายไปเกิดเป็นสุนัขนะ ไปเฝ้าสมบัตินั้นนะ คุณสมบัติที่หาไว้เนี่ยมันควรจะเป็นประโยชน์แก่การเกิดและการตายนั้น เกิดในปัจจุบันนี้เป็นเจ้าของสมบัติ เป็นโตทยพรหมณ์ เป็นเจ้าของสมบัตินั้น ทำการค้ามา ได้ของนั้นมาแล้วใส่ไหเป็นทองคำไปฝังไว้

เห็นไหม ควรจะเป็นประโยชน์ แต่เพราะความผูกพัน เพราะเจตนาอันนั้น ตายแล้วไปเกิดเป็นสุนัขเฝ้าอยู่นั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบิณฑบาต สมบัตินั้นเป็นของลูกนะ แต่ฝังไว้ลูกก็ไม่ได้ ใครก็ไม่ได้ เป็นสุนัขไปเฝ้า สุนัขมันจะได้อะไร สุนัขมันได้อาหารของมัน มันก็เป็นประโยชน์กับมันใช่ไหม แต่ได้ทองคำสุนัขกินไม่ได้หรอก แต่เรื่องใจสำคัญมาก มันไปติดมันไปเฝ้าอยู่นั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบิณฑบาตตอนเช้า สุนัขก็มาหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก...

“โตทยพรหมณ์ เธอเป็นมนุษย์เธอก็ตระหนี่ เวลาตายไปแล้วเธอก็ตระหนี่”

นี่พูดให้ได้ยิน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเห็นประโยชน์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เห็นประโยชน์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่พูด เวลาพูดออกไปเป็นประโยชน์ เห็นไหม คนใช้ได้ยินไปบอกกับลูกโตทยพรหมณ์ไงว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกชื่อพ่อกับสุนัขนั้น” โกรธมาก ตามไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังที่พักนะ ไปถึงได้ต่อว่า...

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่าเขาจะได้ประโยชน์ไง “เอาอย่างนี้นะ สุนัขนี้เพิ่งเกิด มันเพิ่งตายจากโตทยพรหมณ์ไปแล้วไปเกิดเป็นสุนัข ชาตภพมันยังใกล้กันอยู่ เขายังเข้าใจความนี้อยู่ ให้กลับไปเอาอาหารไปเลี้ยงให้อิ่มเลยนะ แล้วพยายามลูบ ให้เรียกพ่อเลยแล้วขอ

สมบัตินั้น” พอไปทำอย่างทีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแนะนำ สุนัขนั้นหางตกนะ เพราะมันสลัดใจ สลัดใจแล้วมันวิ่งไปที่มันฝังไหไว้ นี้อยู่ในพระไตรปิฎก แล้วเอาเท้าตะกุดดินนั้น แล้วลูบของโตเทยพราหมณ์ก็ให้คนใช้ขุดดินขึ้นมา เจอทองคำเป็นใหญ่ๆ นะ นี่สมบัติ ถ้าเราไปติดมัน มันเป็นโทษขนาดนั้นนะ ถ้าคนไม่เข้าใจ

แต่เราเป็นมนุษย์ การจะหาแก้วแหวนเงินทองก็ทุกข์นะ เห็นไหม โลกนี้เป็นความทุกข์ล้วนๆ เลย แต่การเกิดมันเป็นผลของวิญญูะ เวลาครูบาอาจารย์ของเรามีปัญหา ท่านบอกเลย “ไม่มีโทษต่อกันหรอก มันเป็นโทษของวิญญูะ” ถ้าผู้เป็นธรรมนะ ถ้าครูบาอาจารย์ของเรามีธรรม ท่านจะเห็นว่ามันเป็นโทษของวิญญูะ คือมันเป็นธรรมชาติที่หมุนไปที่เรว่ามันเป็นภาชนะใจ จิตนี้มันอยู่ในวงจรอย่างนี้ มันจะหมุนไปเกิดเป็นภพเป็นชาติ เห็นสภาวะแบบนี้ไป นี่เป็นผลของวิญญูะ

เราเกิดมาพบกัน เกิดมากระทบกระทั่งเพื่อนกัน แล้วก็จากกัน เกิดมารัก พบกัน แล้วก็สร้างคุณงามความดีต่อกัน มันก็เกิดเป็นสายบุญสายกรรม นี่ผลของวิญญูะ ถ้าครูบาอาจารย์ที่มีธรรมในหัวใจ สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้มันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นเรื่องที่ไม่มีผลสะท้อนกับใจดวงนั้น แต่ถ้ากิเลสในหัวใจ เห็นไหมอย่างที่ว่า วางแผนตั้งแต่เกิด วางแผนจะเอา..จะเอา..จะเอา จะยึดให้ได้ไง ไม่รู้หรือกว่านี้ทุกข์ ทุกข์มากเลย

เห็นไหม สังฆรัตนะของเราถึงได้เตือนสติ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหนมาหาครูบาอาจารย์เรา ท่านก็ไม่ตื่นเต้นไปกับเขานะ จะทุกข์ยากเจ็บใจเข้ามามาขอความพึ่งพาอาศัย ท่านก็สงสารเมตตา นะ ท่านบอกว่า “ให้กำหนดพุทโธๆ” เพื่ออะไร? เพื่ออุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเป็นชาวพุทธ เราบอกเลยเราเกิดไม่ทันพระพุทธศาสนา เกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “กึ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง” แล้วเราก็กึ่งกลางพุทธศาสนา เวลากราบพระพุทธรูปก็ต้องกราบพระพุทธรูป เวลาจะกราบพระธรรมก็ต้องกราบพระไตรปิฎก เวลากราบพระสงฆ์ก็ต้องไปที่วัด แล้วเราจะต้องเสียเวลาอย่างนั้นหรือ แล้วใจเราละ? ทำไมครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไปเวลาถึงที่สุด เห็นไหม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์...มารวมอยู่ที่ใจ ใจนี้หนึ่งเดียว เห็นไหม



นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราอุปัฏฐากใจของเรา จะทำอย่างนี้ได้มันต้องมีศรัทธาไง ศรัทธา เห็นใหม่ ในหลักวิชาการต่างๆ เขาต้องมีพื้นฐานเขาขึ้นมา เขาถึงจะต่อ ยอดขึ้นไปถึงสิ่งที่วิชาการที่ละเอียดอ่อนขึ้นไป คูอย่างนักกฎหมายนะ นักกฎหมายที่มีความชำนาญมากนี้ กฎหมายเล็กๆ น้อยๆ แจ่มๆ ต่างๆ เขาเอามาใช้เป็นประโยชน์ได้หมดเลย แล้วเขาแพ้ชนะกันตรงนี้ ตรงที่เป็นเล็กๆ น้อยๆ ตรงที่สิ่งที่คนมองข้ามนี้ นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจนะ สิ่งที่ว่าเราจะประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ว่า พุทธโธอยู่ที่ใจ พุทธโธ ธรรมโธอยู่ที่ใจ แล้วเราหาได้อย่างไรล่ะ? เราจะทำของเราอย่างไร? เพราะเราอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าของเราไม่เป็นไง

แต่ครูบาอาจารย์ของเราเนะ จิตท่านเป็นหนึ่งใน จิตท่านอยู่กับสิ่งนี้เป็นปัจจุบัน ท่านจะอธิบายให้เราเข้าใจโดยเป็นรูปธรรม สิ่งที่เป็นรูปธรรม เห็นใหม่ กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ให้กำหนดพุทโธๆ เพราะอะไร? เพราะจิตนี้มันส่งออก เห็นใหม่ คุณติ ถ้าจิตไม่ใช่ขันธ ขันธไม่ใช่จิต มันออกมาออกมาตามเหยื่อ เห็นใหม่ ถ้าเรากำหนดพุทโธ สิ่งที่มีมันเคยคิดอยู่ในตามความพอใจของเขา เราก็ให้คิดในพุทโธแทน เห็นใหม่ จากความคิดอันหนึ่งที่เป็นพิษเป็นภัย เราก็เปลี่ยนความคิดนี้ไปอยู่กับพุทโธ อยู่กับธรรม โธ อยู่กับสังโฆ อยู่กับมรรณาสติ อยู่กับกสิณ ๔๐ ห้อง

เห็นใหม่ จิตมันก็เริ่มกินอาหารที่เป็นของแสลง กินอาหารที่เป็นความเคยชินของมัน กินอาหารแบบเด็กๆ นะ สิ่งนี้เป็นความคิดของเรา ถ้าเราคิดต้องถูกต้อง เราคิดต้องดี ใครต่อต้านความคิดเรา ใครขัดแย้งเรา...จะโกรธมาก...จะมีความโกรธ...จะมีความคิดทำลายเขา เห็นใหม่ ถ้ามันเป็นคุณประโยชน์เราไปโกรธเขาทำไม เพราะเราคิดแล้วมันต้องเป็นความดีสิ เขาต้องเห็นความดีกับเรา เห็นใหม่ แต่ครูบาอาจารย์เราเตือนตรงนี้ไง ถ้าเตือนตรงนี้เราก็กลับมาที่พุทโธๆ

นี่อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนจะทำอย่างนี้ได้ไม่ใช่ใครก็ทำได้นะ ถ้าคนเขาไม่เชื่อ เขาพุทโธทีหนึ่งเขาก็สายหัว แล้วเขาก็ลูกหนี เขาบอก “พวกนี้บ้า” แต่คนที่มีคุณสมบัติคนที่มีอำนาจวาสนา ไม่ต้องคิดถึงพุทโธนะ แม้แต่อำนาจวาสนามาถึงนี้เวลานอนหลับมันก็ฝันนะ ฝันเห็นครูบาอาจารย์ ฝันเห็นสิ่งต่างๆ สิ่งนี้เป็นการบอกกล่าวนะ บอกกล่าวว่ามีอำนาจวาสนา มันมีความคู่คี่มันมีความอยากประพฤติปฏิบัติ มันอยากจะอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันก็อยู่ในกลางหัวอกเรา เห็นใหม่ สมบัติที่มีคุณค่ามหาศาลคือสมบัติของใจของมนุษย์นะ ใจของสัตว์โลก ใจ

ของต่างๆ เขาก็มีคุณสมบัติ แต่เพราะเขาไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์เหมือนเรา เขาถึงไม่มีอำนาจวาสนา  
 ใจ เราเกิดเป็นมนุษย์มันมีปากมีท้อง มีความเบียดเบียนกันทางสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม อยู่คน  
 เดียวก็กลัว ต้องอยู่กับหมู่คณะ อยู่กับหมู่คณะถ้าหมู่คณะมีความผิใจก็บาดหมางกัน

ถึงอยู่อย่างไรก็แล้วแต่ต้องมีสติ แล้วกลับมาดูพุทธโศของตัว พยายามนึกพุทธโศฯ ให้จิตนี้ที่  
 มันเป็นนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่ไม่เห็นกัน ให้มันเกี่ยวเนื่องมันสัมพันธ์กันไง มันสัมพันธ์นะ  
 ความรู้สึกไปเกาะอยู่กับพุทธโศฯ เห็นไหม พุทธโศฯ ไปเรื่อยๆ เราอาศัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ  
 เจ้า เราอาศัยสังฆะ เห็นไหม สังฆะฯ ถึงครูบาอาจารย์ของเรา เรานึกถึงคำสอนของครูบาอาจารย์  
 ของเรา เรานึกถึงคำเตือนของท่าน เรานึกถึงคำที่ท่านพูดไว้ เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะเวลาท่าน  
 เทศน์สะเทือนใจมาก ท่านจะบอกว่าสิ่งที่ท่านเทศนาว่าการณ์...

**“จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่ แต่ถ้าพวกท่านปฏิบัติไปถึงตรงนั้น พวกท่านจะต้องกราบ  
 ศพผมนะ”**

ฟังแล้วสะเทือนใจมาก เพราะตอนนั้นเราก็ไม่รู้เรื่อง ฟังก็เฉยๆ นะ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติ  
 ไป เห็นไหม เพราะท่านก็ต้องไปกราบศพครูบาอาจารย์ ต้องกราบถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัม  
 พุทธเจ้า ท่านบอกเลยนะ “ถ้าถึงจุดหนึ่ง ถ้าพวกท่านทำจริงนะ...”

ตอนนี้เพราะท่านเป็นของจริง ท่านพูดอะไรท่านไม่กลัวอะไรเลย เพราะอะไร เพราะท่าน  
 พูดแต่อริยสัจ ไม่ใช่สัจจะนะ อริยสัจจะที่ประสพกับใจ ใจอันนั้นมันสัมผัสอริยสัจอย่างนี้ แล้ว  
 อริยสัจนี้มันเป็นหนึ่งเดียว จะเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ จะพิจารณาขนาดไหนก็แล้วแต่ เวลาลง  
 ลงอันเดียวกัน ลงอริยสัจอันเดียวกัน แล้วถ้าปฏิบัติมาอย่างนี้ ลงอริยสัจอย่างนี้ มันทำไมไม่ซึ่งใจ  
 มันทำไมไม่ดูดดื่ม ไม่สะเทือนหัวใจ เพราะครูบาอาจารย์บอกเราแล้ว ครูบาอาจารย์บอกแล้ว เรา  
 ไม่เชื่อ..เราไม่เชื่อ มันสะเทือนใจมากนะ สิ่งนี้มันต้องย้อนกลับมา นี่ท่านเตือนเรามาจะ

แล้ววันนี้เราก็มารับทราบ เห็นไหม เราเคารพ เคารพที่ไหน? เวลาครูบาอาจารย์ของเรา  
 ล่วงไปแล้ว สิ่งนี้คือสรีระท่านล่วงไป แต่หัวใจไม่ล่วงหรอก ปุณฺชนก็ไม่ล่วง ปุณฺชนก็อยู่ จิตนี้มี  
 ตลอดไป สิ่งนี้มีอยู่ตลอดเวลาแล้วเราประพฤติปฏิบัตินี้ท่านจะเห็น... ศาสนาทายาทนะ ถ้าเรา  
 ประพฤติปฏิบัติ เรามีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ

ผู้ที่เกิด เราเกิดในครรภ์ของมารดา เราจะรักพ่อรักแม่เรา ขณะที่เรายังไม่มีครอบครัว เรายังไม่มีลูกของเรา เราจะไม่รักพ่อแม่เหมือนที่เรามีครอบครัวแล้ว ถ้าเรามีครอบครัวแล้วเรามีลูกของเรา มันสะท้อนหัวใจมาก เราจะคิดถึงพ่อแม่เรา เพราะพ่อแม่เราก็รักเราเหมือนเรานี้ ถ้ารักเราเหมือนเรา เราก็จะเคารพพ่อแม่แล้วลูกเรามันจะรู้หรือไม่รู้ก็ปล่อยเขาไป แต่ถ้าเขาไปมีครอบครัวแล้วเกิดเขาไปมีบุตรของเขา เขาจะนึกถึงเราเลย เพราะเราจะมี ความผูกพันอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อท่านล่วงไปแล้ว แต่ท่านเห็นศาสนาทายาทไป ท่านเกิดในธรรม สังฆรัตนะของเรานี้หัวใจต้องเป็นธรรม ถ้าหัวใจไม่เห็นธรรม ไม่สัมผัสกับธรรม ไม่เป็นสันติภูมิจึงจะไม่เป็นสังฆรัตนะโดยถูกต้อง จะเป็นสมมุติสงฆ์ แต่สังฆรัตนะนี้เพราะใจนี้เป็นแก้ว ใจนี้เป็นรัตนะ แก้วนี้เป็นสมมุติระ นิพพานไม่ใช่แก้ว นิพพานเป็นนิพพาน นิพพานเป็นความว่างอันหนึ่ง ไม่ใช่แก้ว แก้วนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นวัตถุ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อหัวใจท่านเป็นความว่าง หัวใจท่านเป็นอย่างนั้น แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ ท่านเกิดในธรรมนะ แล้วสั่งสอนศาสนาทายาทมา อยากให้พวกเราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ คำสั่งสอน...ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อย่างนี้ ธรรมและวินัย...พระไตรปิฎก...สั่งสอนย้อนกลับมาที่จิต แล้วนี่ท่านก็สั่งสอนเรา ท่านเตือนสติเรา แล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติ นี่ความผูกพัน เห็นไหม วันนีวันที่เราระลึกถึงท่าน ถ้าเราทำตามคำสั่งคำสอนของท่าน เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระไว้...

“ผู้ใดปฏิบัติตามธรรม ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของเรา แม้อยู่ไกลสุดไกลขนาดไหน เหมือนอยู่เนบกับเราเลย เพราะอยู่กับธรรมวินัย ผู้ใดเกาะชายฉิวเรา แต่ไม่ทำตามเราไป! เกาะชายฉิวไว้! แต่ไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่ทำตามนั้น เหมือนอยู่ห่างเรา ห่างไกลแสนไกล”

เพราะการประพฤติปฏิบัตินั้นเป็นมรรคฝ่ายเหตุ มรรคญาณ เห็นไหม ผลเกิดขึ้นมา ยถาภูตัญญานทสฺสนํ ยถาภูตังคือการกระทำที่เกิดขึ้น มาสัมผัสสัมพันธ์กันแล้วมันแยกออกมาจากใจ มันเป็นอย่างไรว? นี่ยถาภูตัง พอแยกออก จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ กายเป็นกาย แยกออกไป ญาณทัสสนะ! ญาณ ตัวจิตตัวนั้นมันยังรู้ มันจะย้อนเข้ามา สิ่งที่มีมันเป็นความจริงมันแยกอย่างไร? มันเป็นสภาวะแบบใด นือริยธัจ สิ่งที่เป็นอริยธัจ ความจริงนะเป็นขั้นตอน เพราะสิ่งนี้มันยังมีสิ่งที่ยังต้องลดต้องละกันต่อไป เห็นไหม ต้องลดต้องละกันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป นี่ให้อุปัฏฐากใจของตัว

เวลาครูบาอาจารย์เราล่วงไป เราก็คิดถึง เราก็อาลัยอาวรณ์ แต่ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เห็นใหม่ สังฆะจากภายในนะ สังฆะจากภายนอกให้เราได้เคารพบูชา สิ่งที่เราเคารพบูชามาเพื่อเป็นแผน ที่เครื่องดำเนิน เป็นสิ่งประกอบ เห็นใหม่ เวลาเขาไปทำธุรกิจกันเขาต้องวางโครงการ เขาต้องทำโครงการเขาขึ้นมาให้เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา แล้วต้องประพฤติปฏิบัติให้ตามโครงการนั้น นี่ก็เหมือนกัน เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ สมบัติเป็นของท่าน ท่านผ่านประสบการณ์อย่างนี้มา โครงการของท่านสวยหรู ท่านทำได้สำเร็จทั้งหมดเลย

แต่โครงการของเรานี้มันจะเป็นสภาวะแบบใด แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ มีโครงการแล้วเราก็ลงมือประพฤติปฏิบัติ ตั้งสติขึ้นมา กำหนดพุทโธๆ เข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นี่สมาธิธรรม ความเป็นธรรมของสมาธินะ จิตแต่เดิมเร่ร่อน ทุกข์มาก ครูบาอาจารย์ก็ล่วงแล้วเราก็ไม่มีที่พึ่ง พระอานนท์เป็นพระ โสคาบันยังร้องไห้ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานเห็นใหม่ นี่ครูบาอาจารย์ของเราล่วงไป ทำไมเราจะไม่สะเทือนใจ ทุกคนสะเทือนใจทั้งนั้นล่ะ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา...จากธรรม แล้วก็สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา...คือความเกิดในวิญญูะ ผลของวิญญูะที่มันเกิดขึ้นมา แล้วท่านเอาสิ่งที่ท่านเกิดขึ้นมาแสวงหาธรรมของท่าน ท่านได้ธรรมแล้วในหัวใจของท่าน ท่านไม่มีทุกข์แม้แต่เม็ดหินเม็ดทรายในหัวใจท่านจะไม่มีทุกข์ ไม่มีสิ่งใดสะเทือนหัวใจของท่านได้เลย แต่ท่านอยากสร้างศาสนทายาท เหมือนกับท่านเกิดในธรรมก็อยากให้อาสนทายาทเกิดในธรรม คือสัมผัสกับธรรม เห็นธรรมตามสภาวะความเป็นจริง

นี่มันจะเชิดชูศาสนา ศาสนาจะรุ่งเรือง ศาสนาจะเจริญต่อไป เพราะมีผู้รู้จริง! ผู้รู้จริงพูดตามความเป็นจริง เหมือนหอมเลย คนไข้เข้ามากรักรา..รักษา..รักษา คนไข้คนไหนที่หอมรักษาให้หายได้ กิตติศัพท์ของหอมนั้นจะทำให้คนไข้สั่นมือเลย นี่ก็เหมือนกัน ถ้ารู้จริง เห็นใหม่ ความเป็นจริงของใจนี้ แล้วใจนะทุกแง่มุมมันจะมีกิเลสไปตลอดเลย ตั้งแต่เริ่มปลูกบ้านสร้างเรือนนะ ปลูกบ้านสร้างเรือนนี้เขาก็คิดกันว่าจะปลูกบ้านหลังใหญ่โต จะให้มีความสวยงามขนาดไหน แต่เขาไม่รู้เลยนะว่าพื้นที่มันลาดเอียงขนาดไหน พื้นที่มันเป็นรกร้างขนาดไหน พื้นที่นี้เป็นดินอ่อน ดินนุ่ม ดินแข็ง ดินที่ลงเสาเข็มหรือไม่ลงเสาเข็ม เขาไม่รู้เลย!

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัตินี้ เราก็ว่าเราจะทำอย่างนั้นจะทำอย่างนี้ไง แต่ไม่มีศีลสมาธิอย่างนี้ขึ้นมามันจะไปทำอะไรได้ มันทำไม่ได้หรอก! ครูบาอาจารย์เราผ่านประสบการณ์มาทำนรู้พื้นที่ลาดเอียง ถ้าไปสร้างตามนั้นขึ้นมาโดยความดีแ่งนะ บ้านหลังนั้นขึ้นมามันจะไม่ได้ศูนย์หรอก มันจะเอียงแล้วมันจะล้มกว่าไป การประพฤติปฏิบัติของเราก็เหมือนกัน ถ้าเราเคารพครูบาอาจารย์ของเรา เพราะครูบาอาจารย์ของเราทำนประสบการณ์เป็นชีวิตๆ นะ

ดูสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป จากสองพันกว่าปีนี่ส่งต่อมาก็ชั่วอายุคน ในเมื่อไม่มีความรู้จริงก็ส่งต่อมาแต่แก่ทฤษฎีที่ยังดิ้นะ ในปัจจุบันนี้ นักวิทยาศาสตร์มีข้อมูลที่เขาจะเก็บไว้ในกล่องสูญญากาศไปฝังไว้ในดิน ให้หลายๆ พันปีให้คนมาศึกษา อีกหลายๆ พันปีวิทยาศาสตร์เขาเจริญกว่าเราอีก อีกหลายๆ พันปีนะวิทยาศาสตร์เขาเจริญกว่านี้ ดูความเป็นไปของเราแค่ ๑๐ - ๒๐ ปีนี้ ความเปลี่ยนแปลงของโลกขนาดไหน

นี่โลกคิดกันอย่างนั้นนะ แต่ไม่ได้คิดเลยว่าอริยสัจใจของเรานี้ สิ่งนี้เป็นความจริงต่างหาก สิ่งที่เป็นความจริง เห็นใหม่ ส่งต่อมาจากขนาดนั้น แล้วผู้รู้จริงเหมือนนายแพทย์ ผู้มีธรรมในหัวใจนี้ ศึกษาแก้ไขสิ่งนี้ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติแล้วยังติดพันกับเรา เราต้องย้อนกลับไปคำเตือน! คำฝากฝังไว้ของครูบาอาจารย์เรานะ ทุกองค์จะบอกเลยว่า...

### “สติสำคัญมาก ตั้งสติ” สติไม่ใช่จิต สติเกิดจากจิตนะ

เวลาเรามีสติ เรามีความระลึกรู้ที่ชัดเจนมากเลย เช่น นึกพุทโธคำแรกนี้...แจ่มชัด! แต่พอไปๆ มันจะหายไป แล้วสติไปไหนล่ะ? ที่มันหายไปมันจางไป เพราะขาดสตินะ สติมันอ่อนไปเราก็ระลึกขึ้นมา นี่ฝึกอย่างนี้ จากสติ เห็นใหม่ เริ่มต้นฝึกสติขึ้นไปแล้วมันก็จะป็นมหาสติ มหาปัญญา แล้วก็ป็นสติอัตโนมัติ ทำไมป็นอย่างนั้นล่ะ? “ถ้าสติมันป็นสติมันก็ต้องอยู่อย่างนั้นตลอดไปสิ สติทำไมมันพัฒนาได้ล่ะ?” จากสติในปุถุชนนะ เรานี้ป็นปุถุชน เรานี้ป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีสตินะ เราไม่ใช่มานั่งอย่างนี้หรอก

คนขาดสติคือคนที่เสียจริต คนเสียจริตคือคนขาดสติ ไม่มีสติเลย แต่ถ้าคนมีสตินี้มันป็นสติบ้าง เป็อย่างๆ ตอนๆ ก็เหมือนพวกเรานี้ เดียวก็จำได้ เดียวก็ลืมไป เห็นใหม่ เราก็พยายามฝึกขึ้นมา สติมันจะสมบูรณ์ขึ้นมา ถ้าสติที่สมบูรณ์ขึ้นมา เห็นใหม่ สมาธิจะตั้งมั่น เพราะสติตัวเดียว! คำพุทโธนั้นจะชัดเจนตลอด เพราะขาดสติมันถึงแวงออกไปข้างนอก แวงไปแวงมา

ตลอดไป เพราะสติไม่ยั้งยั้งมัน ตัวสตินี้ถ้าสติตั้งไว้มั่นคง พุทโชนี้จะชัดเจนแล้วไม่ตกทวิงค์ ไม่หายไป ถ้าหายไปขาดสติหมด

การประพฤติปฏิบัตินี้แสนยาก แสนยากนะ แต่ไม่พินวิสัย ถึงบอกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นคุณสมบัติที่ประเสริฐมาก แก้วสารพัดนึก พระรัตนตรัย สิ่งที่เป็นพระรัตนตรัยนี้สมมุติว่าเป็นแก้วสารพัดนึก แต่ถึงที่สุดแล้วเราจะเข้าใจ แก้วหรือไม่แก้วจะเข้าใจ คนที่เป็นสันทิฎฐิโกจะรู้จะเห็นจริงตามจริงสิ่งนี้ไปทั้งหมดเลย ถ้าสิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึก แล้วเรานึกเคารพไปก่อน แล้วอุปัฏฐากนะ อุปัฏฐากใจของเรา น้อยเนื้อต่ำใจเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์สังฆรัตนะของเราก็ต่างไปแล้ว แล้วเราจะทำอย่างไร?

สังฆรัตนะในหัวใจยังอยู่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่กลางหัวใจ ถ้าเราพยายามน้อมนำเข้ามา เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะมีกำลังใจของเรา เราจะมีกำลังใจ เราถึงว่าเราต้องมีโอกาส เราจะมองออกไปทางโลกเลย โลกนี้มีมหาศาล ในลัทธิต่างๆ เขาประพฤติปฏิบัติกัน เขาก็มีการปฏิบัติเพราะอะไร เพราะการปฏิบัติเดี๋ยวนี้โลกมันเจริญขึ้นมา ในการที่จะเอาใจของตัวไว้ อยู่ในอำนาจของตัวนี้ ทุกคนจะบอกว่าอยู่ที่การทำสมาธิ..อยู่ที่การทำสมาธิ

ฟังสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสศกับอาหารดาบสมาแล้ว เห็นไหม ทำสมาธินี้แค่พื้นฐาน นี่ธรรมของโลกเขา ธรรมของคฤหัสถ์เขา แต่ธรรมของสังฆรัตนะของเรามันต้องมีพร้อมใจ สมาธินี้เป็นแขนงหนึ่งเท่านั้น มีคำริชอบ ไอ้งานชอบนี้สำคัญมากนะ ถ้างานในสมณะ มันก็เป็นสมณะ เห็นไหม สมถกรรมฐาน ถ้างานในวิปัสสนา ถ้างานในวิปัสสนานี้มรรค ๘ ต้องสมบูรณ์ นี่งานชอบ งานชอบในสิ่งใด?

เขาประกอบอาชีพทางโลก เขาก็ชอบของเขาแต่ทางโลกเห็นไหม หน้าที่การงานของแต่ละบุคคลก็ไม่เหมือนกัน ทำงานก็ต่างเวลากัน กะเช้ากะกลางคืนก็ทำต่างกัน นี่งานของเขาชอบ ถ้าเขาทำกลางคืนแล้วจะเปลี่ยนไปทำกลางวัน เขาต้องทำเรื่องย้ายเวลา แต่ถ้าเขาจะไปทำของเขาเอง นี่งานไม่ชอบแล้ว ทั้งๆ ที่เขาทำงานเหมือนกัน

ขณะที่กรอบ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “มนุษย์นี่คิดว่าฉลาด” เวลาพูดกันว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มนุษย์เป็นผู้ฉลาด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “สัตว์นี่นะมีอิสรภาพเสรีกว่า เช่น นกมันบินไปในอากาศ มันกินแล้วมันก็บินไป” มนุษย์อยู่ในสัตว์สังคมต้องสร้างกฎหมาย สร้างกติกามารยาขึ้นมาในสังคม มนุษย์สร้างสังคมขึ้นมา สร้างกติกามารยา

ขึ้นมาแล้วก็ติดคติดิกขาของตัวเอง เห็นใหม่ ว่าสัตว์ประเสริฐ แต่ในโลกนี้เป็นอย่างนั้นนะ เพราะสิ่งที่อยู่กัน โดยมากต้องมิกติกา

เราเป็นพระ เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา ธรรมวินัยยังไม่มีเลย เวลาพระบัญญัติก็จะมีมาบวช เห็นใหม่ “เป็นภิกษุมาเถิด เป็นภิกษุมาเถิด” แต่ผู้ที่มีกิเลสจะบอก “จงเป็นภิกษุมาเถิด เพื่อประพตติพรหมจรรย์” เพื่อประพตติพรหมจรรย์นั้นละมีปัญหาแล้ว เพราะอะไร? เพราะยังมีกิเลสอยู่ ถ้ามีกิเลส ไอ้ตัวกิเลสนี้ ไอ้ตัวพญามารนี้ มันบิดเบือนตลอด มันจะมีความโต้แย้ง มันจะมีความเห็นผิด นี่ไอ้ตัวนี้...!

มันถึงต้องมีวินัยมิกกุธหมายเข้ามาเป็นกรอบไว้ ศิลมีสภาวะแบบนี้ ถ้าจิตเราเจตนาเราดี บุญกุศลเรามาก ความคิดนี้เราจะทั้งหมด สิ่งที่เป็นความคิดทั้งหมด เห็นใหม่ นี่มโนกรรม มันจะเป็นอริศีล อริศีลคือ ไม่คิดออกนอกกรอบ กรอบนี้! กรอบนี้เป็นธรรมวินัย แต่เวลาบรรลुธรรมนะ มันจะทำลายกรอบนี้ทั้งหมดเลย สิ่งที่เป็นกรอบนี้ เวลาไปเจอพุทธะ ไปเจอสูติจิต ไปเจอความรู้สึกอันนี้ ถนอมไม่ได้นะ ถ้าเราถนอมสิ่งใด ความบิดเบือน เห็นใหม่ สังฆรัตนะจะชี้นำตรงนี้ตลอด

เราคิดว่าสิ่งนี้ประเสริฐ สิ่งนี้เป็นคุณประโยชน์มาก เราจะไปถนอมรักษา ครูปาอาจารย์บอกเลย “อวิชานี้เหมือนกับนางสาวจกัรวาล” นี่สิ่งนี้ แล้วใครจะพูดได้อย่างนั้นล่ะ? แล้วใครจะเข้าใจได้อย่างนั้นล่ะ? แล้วเราจำมา แล้วเราก็คิดว่า ถ้าเราไปถึงตรงนั้นเราจะไม่ติดนะ นี่เป็นความคิดนะ! แต่ถ้าเป็นความจริงมีความรู้สึก มีความสัมพันธ์ นี่มันเป็นปัจจัยตั้ง คิดหมด! คิดทั้งนั้น! เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้มันเป็นยางเหนียว คูสิ ฐูขนาดไหนก็คิด สังฆรัตนะถึงสำคัญมาก สำคัญจริงๆ เพราะคนคิดมันถึงรู้ว่าคิด เราไม่รู้ว่าคิดเราถึงได้ติดใจ เราไม่รู้หรอก เราเข้าไปติดของเราเอง แล้วพอติดแล้วก็บอก “นี่เป็นธรรม..นี่เป็นธรรม”

ธรรมทำไมต้องรักษาล่ะ? ธรรมทำไมต้องไปกอดมันไว้ล่ะ! ถ้ากอดมันไว้ไม่ใช่ธรรม สิ่งที่เป็นธรรมมันเป็นสัจจะความจริง ไม่ต้องกอด ไม่ต้องรักษา มันอยู่ของมันสัจจะของมันสภาวะแบบนั้น ไม่ต้องไปรักษามันหรอก มันเป็นจริงของมันอย่างนั้น! ถ้ายังรักษาอยู่ ยังสงวนอยู่ ยังทะนุถนอมอยู่ กิเลสทั้งนั้น!! กิเลสทั้งนั้นเลย! แล้วกิเลสอย่างละเอียดด้วย กิเลสอย่างหยาบๆ เราถึงต้องถนอมมันเข้ามา ไล่มันเข้ามา ทำเข้ามานะ

เราจะปฏิบัติบูชาครูบาอาจารย์เรานะ เราปฏิบัติบูชาเวลาเราอุปัฏฐากท่าน เราได้จับเนื้อต้องตัวนะ เราได้ความอบอุ่น เราได้... เห็นใหม่ ลูกอยู่กับพ่อแม่จะมีความอบอุ่นมาก พ่อแม่นี้กางปีก

กางแขนปกป้องรักษาเรา แต่ในปัจจุบันนี้ท่านล่วงไปแล้ว เราเป็นสังฆรัตนะ เราเป็นสังคม สังคมของสงฆ์ หมู่สงฆ์ต้องรักกัน ต้องถนอมรักษากัน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเรา เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส ออกมาจากเรือน อยู่ในเรือนเราก็มีพ่อแม่เป็นผู้ที่ดูแลรักษาเรา

เรามายู่ในสังคมของสงฆ์ เวลาพระผู้ที่น้อยเนื้อต่ำใจ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ว เรายังเป็นลูกกำพร้า เราไม่มีพ่อ แต่เรามีอุปัชฌาย์ของเรา ถ้าสังฆะครูบาอาจารย์ของเราท่านล่วงไปแล้ว ล่วงไปแล้วเราก็มีธรรมวินัย เห็นไหม เรามีธรรมวินัย ถ้าเราเคารพเรามีศรัทธากับธรรมวินัยของเรา เราก็คือของเรา

คุณธรรมวินัยนี้เหมือนกับทะเลหลวง เวลาที่มีสิ่งสกปรกในทะเล คลื่นจะซัดเข้าฝั่งหมดเลย ถ้าเราถือธรรมวินัย สังคมนั้นมันก็สงบ มันก็เป็นสิ่งที่สงบ เป็นสิ่งที่ร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม เราต้องถือธรรมและวินัย แล้วก็ถือครูบาอาจารย์เรา ความสัง ความเสียด ความสัง ความเสียดนี้สังแต่ละบุคคลก็ไม่เหมือนกัน เพราะอะไร?

เพราะบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ท่านจะสั่งให้สิ่งที่เป็นภาระหนัก เป็นผู้ที่คุณดูแลเอง เป็นผู้ที่รักษาหมูกณะ ท่านจะสั่งว่า “ต้องดูแลคนนั้น คนนั้นนะ” สิ่งนี้เราดูแลรักษานะ ถ้าเป็นเด็กท่านบอกว่า “เอ็งไม่ต้องทำอะไรหรอก เอ็งเชื่อฟังผู้ใหญ่ นะ เอ็งเชื่อฟังอาวุโส” ที่ว่าครูบาอาจารย์ท่านสั่งเสียไว้นะ เห็นไหม สั่งเสียไว้ไม่เหมือนกัน

คนมีธรรมในหัวใจขนาดนั้น ทำไมจะไม่รู้ว่าจริตนิสัยของคนเป็นอย่างไร จริตนิสัยนะ คนนี้ชอบอย่างนี้ คนนี้ชอบอย่างนี้เพราะจริตนิสัย ถ้าเราไม่เข้าใจจริตนิสัย เหมือนกับที่เราภาวนากันอยู่ “ทำไมมันไม่สงบล่ะ? ทำไมมันไม่สงบไปล่ะ? วิปัสสนาทำไมไม่เข้าทางล่ะ?” เพราะมันไม่ตรงกับจริตใจ

ดูอย่างพระสารีบุตรสิ พระสารีบุตรเป็นเอตทัคคะทางปัญญา พระโมคคัลลานะนี้เป็นเอตทัคคะทางฤทธิ์ เห็นไหม เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ เป็นอย่างไร ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติจะใช้ปัญญามาก สิ่งที่ใช้ปัญญามากมันก็มีปัญญา พอถ้ามีปัญญามันก็จะรู้เห็นสิ่งต่างๆ ถ้ามีกิเลสมันก็จะแบบว่าสะเทือนใจ มีกิเลสนะ มีความรู้สึก มันยึดนะ “ทำไมคนนั้นทำผิดอย่างนี้ ทำไมคนนั้นทำผิดอย่างนั้น คนนั้นทำผิดอย่างนี้” เพราะอะไร? เพราะปัญญามันเห็นนะ



แต่ถ้าเป็นเจโตวิมุตตินะ ท่านพยายามทำความสงบของตัว ท่านพยายามจะปิดอายตนะทั้งหมด ไม่รับรู้กับโลก เพราะอะไร เพราะโลกนี้เป็นเรื่องวุ่นวายมาก ถ้าอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ นี้ บ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร ออกไปรับรู้มาร มันจะเอาแต่ความเร้าร้อนมาให้ ท่านก็จะปิดหูปิดตาอยู่ของท่านเฉยๆ ใจ พยายามจะรักษาจะเอาใจให้ได้ นี่จิตนิสัยใจ แล้วครูบาอาจารย์ของเราท่านเห็นอย่างนี้ ท่านถึงฝากฝัง สั่งเสีย ดูแล เห็นไหม สังฆรัตนะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านจะนิพพานนะ ท่านยังฝากฝัง ท่านยังสั่งเสียนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นสังฆะ สังฆะเป็นสงฆ์ เป็นสงฆ์จะเป็นสงฆ์จริงสงฆ์แท้สังฆะอะไรก็แล้วแต่ สิ่งนี้มันเป็นสมมุติสงฆ์ มันสมบุรณ์ สมบุรณ์โดยธรรมวินัย ถ้าประพฤติกปฏิบัติเข้ามานี้ อริยสังให้โอกาส โอกาสนะ เวลาวิปัสสนาเข้ามามันปล่อยเข้ามาแต่ละชั้นแต่ละตอนนี่ นี่อริยสังจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสังนะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณทำลายกิเลส ทำลายกิเลสแต่ละชั้นแต่ละตอน

เวลาเราสร้างฐานขึ้นมา ทำสมาธิทำปัญญาขึ้นมา...แสนยากเลย เหมือนกับการก่อร่างสร้างบ้านเรือน ทำนี้แสนยากเลย เวลาเขาทำโครงสร้างบ้านเสร็จแล้ว เห็นไหม เวลาตกแต่งนี้ อู้หู...วิจิตรพิสดารนะ ประคิดประคองอยู่อย่างนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราทำสมาธิขึ้นมาก็ต้องโหม ต้องทำกันอย่างเต็มที่ เวลาวิปัสสนาก็ใช้ปัญญาอย่างสุดยอดเลย ไม่ต้องไปกลัวมันบอกว่า “นี่เป็นอรรถกถาญาณุโยค อันนี้มันเป็นการไม่สมควร จิตมันไม่นิ่ง มันจะออกไปฟุ้งซ่าน” ทำไปเถิด! ทำไปเถิด!

นี่ สิ่งนี้เราสร้างสมเป็นโครงสร้าง โครงสร้างของบ้านเรือนต้องสร้างไว้ก่อน พอถึงที่สุดแล้วพอมันมีหลักมีเกณฑ์ จิตเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมขนาดไหน ปัญญาวิปัสสนาไปแล้วมันไม่ลงเอา...ไม่ลงก็ทำซ้ำทำซาก เห็นไหม นี่โครงสร้างบ้านมันได้ ได้คือว่ามันชำนาญการ พอชำนาญการนี้ธรรมจักรมันจะเคลื่อน เคลื่อนคือปัญญามันหมุนออกไปแล้ว ปัญญาในโลกุตตรปัญญาภาวนามยปัญญาจะเกิดจากภายใน นี่สิ่งที่เป็นนามธรรมนี่! เวลามันเคลื่อนออกไปเป็นรูปธรรมชัดเจนจับต้องได้ทั้งหมดละ! จิตนี้จับต้องได้ จิตนี้ทำงาน จิตนี้มีกระบวนการของมันออกไป

เห็นไหม โครงสร้างบ้านสร้างขึ้นมาจนเสร็จ โครงสร้างบ้านทั้งโครงสร้างมันสร้างขึ้นมาทำไมมันจะไม่ใช้วัตถุ มันจับได้ยังไง? จิตก็เหมือนกัน เวลาชำนาญการของมันนี่ โอ้อโฮ! เวลา

ภวานาอยู่ที่นี่ จิตมันเกิดปัญญา เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ท่านว่า “ขณะนั้นข้าวนะ ปัญญามันก็หมุน เวลาคิดอะไร มองไปทางไหน ปัญญามันหมุนเข้ามาภายใน มันจะหมุนของมัน”

นี่มันเหมือนกับโครงสร้างบ้านมันมีอยู่แล้ว แต่มันไม่สมบูรณ์ มันไม่รวมตัว แล้วรวมตัวนี้ พอรวมตัวขึ้นมา มรรคสามัคคี เห็นใหม่ เวลามันรวมตัวขึ้นมา นี่ความสมดุลของมัน เพราะเราทำ โครงสร้างมาเต็มที่แล้ว ความสมดุลของมัน มันหมุนเข้ามา จบกระบวนการ บ้านนั้นตกแต่งเสร็จ เรียบร้อย! สมุจเฉตปหานขาดออกไป! เห็นใหม่ ทุกข์เป็นทุกข์ จิตเป็นจิต จันท์เป็นจันท์ แยกออกมา นี่โสดาบัน แยกออกไป เวลาภายในจิตแยกออกจากกันนี้ “กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส” แยกออกจากกันโดยสมุจเฉตปหานนะ! เห็นความจริง กามราคะปฏิบัติอะอ่อนไป เห็นใหม่ นี่ สกิทาคามี แล้วส่วนใหญ่นี้ตรงนี้ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์จะติดอยู่อย่างมาก แต่ถ้าเรามีสตินะ เรามี ภาวนามันจะย้อนกลับเข้าไปเห็นจิต เห็นกายเหมือนกัน เห็นกายเป็นกามราคะ เห็นจิตเป็นกามราคะ เห็นกายเป็นอสุภะ สิ่งนี้ใคร่ครวญ นี่ยิ่งยวดเยี่ยม! ยิ่งทำลายกัน! ครูบาอาจารย์ผ่านสภาวะ การแบบนี้มา สิ่งนี้มันจะเกิดขึ้นมา

หมอด้าไม่เคยผ่าน... หมอนะเรียนจบมาแล้วนะไม่ไปฝึกงาน ยังผ่าตัดไม่เป็นนะ นี่ก็ เหมือนกัน ในเมื่อถ้าจิตมันเป็นสภาวะแบบนั้น สังฆรัตนะของเราผ่านกระบวนการอย่างนี้มา ทั้งหมด! แล้วถ้าผ่านกระบวนการมาอย่างนี้! เวลาคนไข้ม้าปากตรงไหน รู้เลยว่าติดตรงไหน อยู่ตรงไหน จิตนี้ระดับไหน จิตนี้อยู่ชั้นตอนไหน จิตนี้เป็นสภาวะแบบใด เห็นใหม่ นี่เวลาครูบา อาจารย์เราท่านสั่งเสียไว้ ท่านสั่งเสียอย่างนี้ไง สั่งเสียที่ว่า ผู้ที่มีปัญญา ผู้ที่รับภาระหมุ่คณะ สิ่งนี้ ท่านจะให้แบกภาระไว้ สังคมเราถึงต้องยอมรับกัน สิ่งที่เป็นภาระ สิ่งที่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน

เหมือนในโรงพยาบาล เห็นใหม่ โรงพยาบาลหนึ่งเขามีเจ้าหน้าที่ตั้งหลายระดับ เจ้าหน้าที่ ของเขาเพื่อทำให้โรงพยาบาลนั้นมั่นคง เพื่อให้โรงพยาบาลนั้นเป็นที่พึ่งของชาวโลก นี่ก็ เหมือนกัน สังคมสงฆ์ของเรา เห็นใหม่ สังคมของสงฆ์เรา สังฆะ สงฆ์โดยสมมุตินี้ ถ้าหน้าที่ ความสามัคคีช่วยเหลือเจือจานกัน เห็นใหม่ เหมือนกับโรงพยาบาลเป็นที่พึ่งของเขา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอก อาราม อารามวัดเหมือนกับบ่อน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ เวลาคนเขา ทุกข์เขายากเขาเหนื่อยเขากระหายมา เขาจะมากินน้ำนั้น ถ้าน้ำนั้นสะอาดบริสุทธิ์ การใช้งานของ เขาเขาจะได้ประโยชน์จากวัดอารามนั้น เพราะรสของธรรมไง รสของธรรมเป็นอาหารของใจ รสของอาหารเป็นรสของร่างกาย ร่างกายก็หาอยู่หากินกันตามธรรมชาติ ใครมีอำนาจาสนา

ขนาดไหนก็หาอยู่หากินกันไป แต่น้ำอมฤตนี้ไม่มีหรือ ที่ไหนก็ไม่มี ในศาสนาไหนที่ว่าเป็นศาสนา ศาสนาของเขานั้น เขามีศาสตคามิกิเลสนะ น้ำของเขาเจือไปด้วยสิ่งสกปรก

แต่ถ้าศาสดาของเราเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฎิญาณตนว่า “เป็นพระอรหันต์” ไปบอกกับปัญจวัคคีย์ เห็นไหม ปัญจวัคคีย์ทิ้งไป “อยู่กันมา ๖ ปี ไม่เป็นก็ไม่เคยพูดสักคำ ขณะนี้เป็นแล้ว เธอเคยได้ยินไหมว่าเราเป็นพระอรหันต์” ประกาศตนตลอดว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะสิ้นจากกิเลส แล้วเป็นพระอรหันต์เพราะอะไร? “ถามมาสิ ถามมา เป็นพระอรหันต์เพราะอะไร?” เพราะมรรคญาณท่านเกิดขึ้น

นี่ท่านเป็นหมอจริงๆ ท่านผ่าตัดได้ทั้งหมด ใครถามอย่างไรก็รู้ ใครถามอย่างไรก็ตอบได้ แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาถามนะ เทวดา อินทร์ พรหม ถ้าอยู่ในสถานะของเขา เขาไม่รู้เรื่องอริยสังขารอก เขาต้องมาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม สิ่งนี้แก้ไขมา ถ้าแก้ไขสิ่งนี้มา เห็นไหมถึงบอกว่าเป็นพระอรหันต์ อารามนั้นสิ่งที่เป็นที่อยู่อาศัยของครูบาอาจารย์เรานั้น เป็นน้ำที่สะอาด น้ำที่บริสุทธิ์ ควรที่จะให้สังคมเขาได้ดื่มกิน เขาได้ใช้ประโยชน์กับวัดวาอารามของเรา

เราเป็นสงฆ์โดยสมบูรณ์ เราเป็นยามเฝ้าน้ำนั้นไว้ เฝ้าสระนั้น เราเป็นยามนะ เห็นไหม เราจะให้เขามาใช้ตักน้ำนั้นเป็นกาลเป็นเวลา ไม่ให้เขามาคลุกคลีกัน ไม่ให้เขามาส่งเสียงดังกัน ไม่ให้เขามาทำลายสระน้ำของเรา เพื่อใคร? ก็เพื่อยามนี้ เพื่อเราจะได้อาศัยสิ่งนี้เป็น การดำรงชีวิต เป็นการประพฤติปฏิบัติ เพื่อบุญกุศลของเรา ถ้าเราไม่ถึงที่สุด ถ้าเป็นถึงที่สุดเราจะมีบุญกุศล เราจะมีความรู้จากภายใน เราจะเป็สังฆรัตนะขึ้นมาจากใจของเรา

เราอุปัฏฐากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์จากภายนอก แล้วเราก็ใช้วัตรปฏิบัติอุปัฏฐากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์จากในหัวใจ วัตรปฏิบัตินี้เราทำข้อวัตร ทำปฏิบัตินี้ เห็นไหม เวลาเราทำข้อวัตรครูบาอาจารย์เรา เห็นไหม เราได้สร้งน้ำท่าน เราได้เอายืนให้ท่าน เราได้ทำสิ่งต่างๆ เพื่อท่านทั้งหมดเลย เพราะอะไร เพราะท่านเป็นพ่อแม่ครูจารย์ของเรา ท่านให้รสของธรรมกับเรา ท่านปกป้องดูแลเรา พ่อแม่ครูบาอาจารย์ ท่านให้ทั้งชีวิต ให้เครื่องบำรุงบำเรอเราทั้งหมดเลย แล้วสิ่งสำคัญที่สุดคือให้สติ ให้ธรรมเราสำคัญที่สุด

นี่เราได้อุปัฏฐากท่านมาแล้ว ในปัจจุบันนี้ท่านล่วงไปแต่สภาวะของร่างกาย สิ่งที่หัวใจของท่านมีแน่นอน ครูบาอาจารย์ทุกองค์ท่านยอมรับกันมาว่า จิตที่สิ้นสุดแล้วนี้มี ท่านรับไปกับเรา

ทำไมหลวง-ปู่ฉันเวลาท่านประพฤติปฏิบัติ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนท่าน  
ละ เห็นไหม สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมาสอน ยังมาเทศนาว่าการ พระอรหันต์ใน  
สมัยพุทธกาลยังมาสอนองค์หลวงปู่ฉัน ในประวัติหลวงปู่ฉันนะ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติ มันเป็นไปของเรา หมู่คณะเราสามัคคีกัน เรารักษา  
ธรรมที่ครูบาอาจารย์เราได้สร้างไว้ให้เป็นสิ่งที่อาศัยของสังคม สังคมจะได้อาศัยบ่อน้ำนี้ อาศัย  
อารามของเรานี้เป็นที่ดื่มกินของใจ เป็นสิ่งที่หาความร่มเย็นเป็นสุขให้ในใจของเขา ในใจของเขา  
นะ

เราต้องรักกัน เราจะปฏิบัติบูชาครูบาอาจารย์ของเรา เราจะเคารพครูบาอาจารย์ของเรา  
เพราะเพื่อจะให้เป็นความปฏิบัติบูชาจากภายใน เพื่อให้ใจของเราร่มเย็นเป็นสุขแบบที่เราได้  
ประพฤติปฏิบัติ เราได้อยู่กับครูบาอาจารย์ของเรา เอวัง